

Årsmelding og Årsregnskap 2022

Sør-Aurdal kommune

Sammendrag	3
Lønn og personal	5
HMS	6
Likestilling	6
Internkontroll	8
Internkontroll	8
Økonomi, investering og finans.....	9
Økonomi	10
Investeringer	19
Finans	21
Kommunens tjenesteområder	25
Politiske styringsorganer	25
Sentraladministrasjonen	27
Oppvekst og kultur	29
Helse og omsorg	37
Plan og teknisk.....	49
Årsregnskap	53
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd	53
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd	53
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	54
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd	55
1. Investeringer i varige driftsmidler	55
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6.....	56
§ 5-9 Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner	57
Balanse	59
Noter.....	60

Sammendrag

Sør-Aurdal kommune har i løpet av det siste året påstartet flere prosesser for å styrke og utvikle kommunen for fremtiden. En rekke personer i organisasjonen har vært involvert i mye av dette arbeidet, noen kontinuerlig over tid og andre i forbindelse med enkeltstående prosjekter. Det er blitt gjennomført prosjekter som involverer alle sektorer. Det kan nevnes prosjektet RUSTA for fremtiden som er et prosjekt for å se på bemanningsløsninger innen sektor helse og omsorg. I denne sektoren er det også bygd ut et nytt signalanlegg på sykehjemmet i Bagn. Denne løsningen er basert på en helt ny velferdsteknologisk plattform som er skalert for fremtiden.

Sektor plan og teknisk har gjennomført en prosess for anskaffelse av tomt til ny brannstasjon. VBR IKS er i gang med å prosjektere ny brannstasjon, der også ambulansetjenesten skal samlokaliseres. Sektoren har også i løpet av 2022 gjennomført investeringsprosjekter tilsvarende ca. 2,8 millioner kroner i vann og avløp.

Kommunen satte i 2021 ned en prosjektgruppe for å videreutvikle kommunens internkontrollsystem. Denne prosjektgruppa er videreført gjennom 2022 og vil i 2023 bli etablert som kommunens administrative kvalitetsutvalg. Prosjektgruppa har vært bredt sammensatt av representanter fra alle sektorer og fagområder samt hovedtillitsvalgte. Gruppa har arbeidet med strukturering av kommunens avviksystem og opprydding i dokumentstrukturer. Det er også påbegynt arbeidet med implementering av ROS analyser i kvalitetssystemet samt utarbeidet en ny kvalitets håndbok som er planlagt publisert første halvår 2023.

Sør-Aurdal kommune har det siste året forsøkt å holde fokus på å utvikle kommunens økonomi i en bærekraftig retning. Kommunens regnskap for 2022 viser et merforbruk på tjenestene i drift tilsvarende ca. 0,5 mill kr. At merforbruket ikke er høyere sammenliknet med 2021 forklares med økte overføringer av skatteinntekter på tampen av året, samt ivaretagelse av bredbåndsprosjektet på vegne av Valdres regionen. Vi ser er at kostnader relatert til blant annet pensjon og sykefravær er bærende faktorer. I tillegg tilkommer også økte kostnader for interkommunale tjenester. I all hovedsak er dette faktorer som er vanskelige å forutse når kommunens budsjetter legges, mens andre forhold er betinget av mer driftsrelaterte forhold.

Kommunedirektøren mener at det for fremtiden ytterligere tegner seg et bilde som viser at det er svært viktig at kommunen legger opp til en drift som tar sikte på å ruste opp kommunens økonomi og drift til å møte fremtiden slik den tegner seg i nasjonale statistikker. For å minske slitasje på personell og forebygge sykefravær bør det arbeides mot en målsetting å i større grad sikre stordriftsfordeler i tjenesteproduksjonen. Større og samlede tjenester vil være bidragsytende i arbeidet med å blant annet redusere sykefravær. En slik satsing vil også være med på å utvikle kvaliteten i tjenestene ytterligere og legge bedre til rette med tanke på rekruttering av nødvendig kompetanse for fremtiden.

Selv om mye positivt er påbegynt og en del er ferdigstilt har kommunen også i 2022 møtt en del utfordringer. Vi har i løpet av året mottatt en rekke personer på flukt fra krigens grusomheter i Ukraina. En god del av de personene som er ankommet vår kommune er blitt boende, mens et fåtall har valgt å reise videre. Kommunen har også merket den internasjonale situasjonen på økonomien spesielt med tanke på kraftpriser og økte rentekostnader.

Årsmelding 2022

Kommunedirektøren ønsker til slutt å takke samtlige kommunestyrerepresentanter og alle ansatte for et godt samarbeid gjennom 2022.

Haakon B. Ludvigsen
Kommunedirektør

Sør-Aurdal kommune
Bagn, 24.03.2023

Lønn og personal

Overordnet personalforvaltning

Den overordnede personalforvaltningen skal bidra til å sikre at arbeidsgiver har en helhetlig personalpolitikk, og at denne utøves innen rammene av gjeldende lov-, avtale- og regelverk. Dette arbeidet omfatter f.eks. driftsoppgaver som bistand til lederne i forbindelse med personal- og ansettelsessaker, forberedelse til og gjennomføring av lønnsforhandlinger, samt forvaltningsoppgaver innen alle typer av arbeidsgiverspørsmål.

- Det ble i 2022 avholdt 3 sentrale informasjons- og drøftingsmøter med de hovedtillitsvalgte

Sykefravær

Totalt sykefravær i Sør-Aurdal kommune var i 2022 på 10,3%, mot 11,5% i 2021.

Det vises til informasjon om sykefraværet i den enkelte tjenestes årsmeldinger.

- Egenmeldt fravær av mulige dagsverk: 1,6%
- Legemeldt fravær av mulige dagsverk: 8,7%
- Totalt sykefravær var på 11,2% for kvinner, og 6,6% for menn.

Til grunn for kommunens arbeid med å forebygge sykefravær ligger bl.a. lokal handlingsplan for et inkluderende arbeidsliv, IA-avtalen, lokale seniorpolitiske retningslinjer og Sør-Aurdal kommunes HMS-rutiner.

Lokale lønnsforhandlinger

- Med virkning fra 01.05.22 ble det gjennomført lønnsforhandlinger med hjemmel i HTA kap. 5.1 (akademikergruppene m.fl.). Forhandlingene resulterte i enighetsprotokoller med alle organisasjonene. Det er ingen pott knyttet til forhandlingene i kap. 5.
- Med samme virkningsdato ble det gjennomført lønnsforhandlinger med hjemmel i HTA kap. 3 (ledere). Forhandlingene resulterte i enighetsprotokoller med alle organisasjonene. Det er ingen pott knyttet til forhandlingene i kap. 3.
- Det ble gjennomført kompetanselønnsforhandlinger med hjemmel i HTA kap. 4.2.4 med fire arbeidstakerorganisasjoner. Forhandlingene resulterte i enighetsprotokoller med samtlige av organisasjonene. I lokale lønnspolitiske retningslinjer er det lagt til grunn at slike forhandlinger skal gjennomføres årlig etter fastsatte kriterier for hvilken kompetanseheving som kan gis lønnsmessig uttelling.

Kompetanse

Det vises til den enkelte tjenestes årsmelding for mer informasjon om spesifikke kompetansehevingstiltak som er gjennomført i 2022.

HMS

Helse- miljø og sikkerhet

Til grunn for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet ligger Sør-Aurdal kommunes HMS-håndbok og rutiner nedfelt i denne. Håndboken pålegger bl.a. ledere, i samarbeid med verneombudene, å gjennomføre årlige vernerunder på den enkelte arbeidsplass, og å gjennomføre jevnlig risikoanalyser når det er behov for dette.

Arbeidsmiljøutvalget

Arbeidsmiljøutvalget hadde i 2022 5 saker til behandling. Dette gjaldt:

- Sykefraværstatistikk – orienteringssak (2 saker)
- Aktivitetsplan for bruk av bedriftshelsetjenesten i 2022
- HMS - melding om avvik
- Årsbudsjett 2023 og Økonomiplan 2023 - 2026 med fastsettelse av avgifter og betalingssetter.

Bedriftshelsetjeneste

Sør-Aurdal kommune var t.o.m. 31.12.22 tilknyttet Hallingdal og Valdres bedriftshelsetjeneste (HAVA). Etter vedtak i ekstraordinært årsmøte i desember 2022 ble det vedtatt å innlemme HAVA i bedriftshelsetjenesten Medco fra 01.01.23. Det er inngått avtale om kjøp av totalt 80 timer med bistand pr år.

Ut over deltakelse i faste planleggingsmøter, ble timerammen i 2022, med tillegg av 32 ekstra timer, benyttet til bistand på følgende områder:

- Fokus på ulike arbeidsmiljøreltarte tema i hjemmetjenesten og ved Sør-Aurdalsheimen
- Lederveiledning innen flere tjenester
- Oppfølging av sykefravær og arbeid med nærvær i Tilrettelagte tjenester
- Fokus på fysisk og psykososialt arbeidsmiljø innen teknisk drift / renhold
- Arbeidsplassvurderinger
- Yrkesvaksinering

Likestilling

I h.hold til Likestillingslovens §1a plikter kommunene gjennom sin årsmelding å "...redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten...". Noen relevante fakta for 2022:

Tabell 1: Andel kvinner og menn av totalt antall ansatte (fast ansatte)

	2021		2022	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
	82%	18%	81%	19%

Tabell 2: Andel kvinner og menn fordelt på sektorer (fast ansatte)

	2021	2022

	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Sentraladministrasjon	75%	25%	75%	25%
Plan / næring	58%	42%	50%	50%
Grunnskole	79%	21%	81%	19%
Barnehage	93%	7%	93%	7%
Helse- og sosiale tjenester	90%	10%	88%	12%
Drift/vedlikeh. inkl. renhold	29%	71%	38%	62%

Tabell 3: Fordeling av kvinner og menn på ledernivå (ledere i HTA kap. 3)

	2021		2022	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Totalt antall ledere	26	10	20	9
Fag-/avdelingsledere	23	7	17	5
Komm. direktørs ledergruppe	3	2	3	3
Kommunedirektør		1		1

Tabell 4: Deltidstilsatte fordelt på kjønn (fast ansatte)

	Andel deltidstilsatte av tot ant kvinner		Andel deltidstilsatte av tot ant menn	
	2021	2022	2021	2022
		56%	53%	36%

Tabell 5: Utvikling i gjennomsnittlig stillingsprosent, fordelt på kjønn

År	Kvinner	Menn
2014	76,58	80,33
2015	77,00	78,00
2016	75,95	76,59
2017	76,86	74,43
2018	78,26	74,53
2019	77,09	76,55
2020	76,43	80,78
2021	78,20	81,14
2022	81,44	80,36

Etnisitet og nedsatt funksjonsevne

Sør-Aurdal kommune følger strengt kvalifikasjonsprinsippet ved tilsetting i ledige stillinger, dvs at utelukkning av søkere på grunn av andre kriterier enn formell kompetanse, relevant erfaring og personlig egnethet er utenforliggende hensyn som er uakseptabelt å vektlegge.

Sør-Aurdal kommune sørger for, i henhold til gjeldende lovverk, lokal handlingsplan for forebygging av sykefravær samt lokale seniorpolitiske retningslinjer å tilpasse og tilrettelegge arbeid og arbeidssituasjon for mennesker med redusert arbeidsevne / nedsatt funksjonsevne innen de rammer som er mulig og forsvarlig av hensyn til drift av tjenesten.

Internkontroll

Internkontroll

Det henvises til eget vedlegg for internkontrollrapport i årsmeldingen.

Befolkningsutvikling 4. Kvartal 2022

	2019	2020	2021	2022
Folketall ved inngangen av kvartalet	2 981	2 954	2 904	2 889
Fødte	21	8	10	26
Døde	48	44	38	34
Fødselsoverskudd	-27	-36	-28	-8
Innvandring	5	7	21	27
Utvandring	2	3	9	6
Innflytting, innenlands	106	121	135	105
Utflytting, innenlands	109	139	134	140
Netto innvandring og flytting	0	-14	13	-14
Folkevekst	-27	-50	-15	-23
Folketallet ved utgangen av kvartalet	2 954	2 904	2 889	2 866

Økonomi, investering og finans

Regnskapet for 2022 ble avsluttet med et netto negativt driftsresultat på kr 487.000. Kommunen har i 2022 også vært regnskapsfører for prosjektet Bredbånd i Valdres, dette har ført til at kommunen i 2021 hadde store inntekter som ble avsatt på bundne fond. Bruken av bundne fond i 2022 påvirker igjen nettodriftsresultatet ved at det blir 13,1 millioner dårligere. Uten bredbåndsprosjektet hadde kommunen hatt et nettodriftsresultat på 12,6 millioner, som tilsvarer et nettodriftsresultat på 3,1%.

Det ble budsjettert med et nettodriftsresultat på kr 735.000. Tjenesteområdene sine mer/mindreforbruk er beskrevet under den enkelte tjeneste, samt at oversikten over resultatet for de ulike ansvarene følger som egen oversikt i regnskapet.

Kommunens regnskap er avsluttet med et mindreforbruk på 8,1 millioner. Etter ny kommunelov er mindreforbruket avsatt til disposisjonsfond.

Økonomisk utvikling og perspektiv

Kommunens regnskap er avsluttet med et mindreforbruk på kr 8,1 millioner. Ved vedtak om økonomiplan for 2022-2025 ble det vedtatt å bruke 50.000 av disp.fond til arbeidsklær for hjemmetjenesten. I løpet av året er det også vedtatt å bruke 30.000 til underskuddgaranti for Sør-Aurdal kirkelige fellesråd for guiding i stavkirkene. Underskuddsgarantien ble innfridd og overført til Sør-Aurdal kirkelige fellesråd.

Skatteinntekter

I 2022 har kommunen fått store ekstraintekter på skatt som ikke var budsjettert eller forventet. Skatteinntektene ble 16,5 millioner mer enn budsjettert. Skatteveksten i 2022 er et resultat av avregninger for inntektsåret 2021. På landsbasis har skatteinntektene økt med over 12 % fra 2021 til 2022. Dette er en sterk kontrast til opprinnelig skatteanslag for 2022 som la til grunn en nedgang på 2,5%.

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet ble det vedtatt en økning i utbytteskatten fra 2022. Dette førte til at mange skatteyttere tok ut ekstraordinærtutbytte i 2021. Det ble bare i begrenset grad innbetalt tilleggsforskudd i 2021 for det ekstraordinære utbyttet, med den følge at skatten på dette utbyttet kom som innbetalt restskatt i 2022. Økte uttak av utbytter i 2021, kombinert med blant annet lave renter og dermed også lave rentefradrag, medførte også at kommunenes andel av samlet skatt fra personlige skatteyttere til alle skattekreditorer ble undervurdert i den løpende foreløpige fordelingen av skatteinntektene gjennom 2021. Dette resulterte i at kommuner og fylkeskommuner først fikk disse inntektene tilført ved det korrigerende fordelingsoppgjøret for 2021 i skatteinngangen for november i 2022. Det ble også fordelt mye midler til kommunesektoren ved avregningen av marginavsetningen.

Når det gjelder forventninger til skatteinngangen i 2023 er det for tidlig å si noe om hvordan faktisk skatteinngang i 2023 vil utvikle seg. Det kan likevel påpekes at mer-skatteveksten i 2022 i hovedsak var relatert til inntektsåret 2021, og er ingen indikasjon på underliggende vekst i skatteinntekter som videreføres fra 2022 til 2023. I tillegg har det gjennom 2022, i motsetning til de foregående årene, vært en betydelig renteoppgang. Dette øker risiko en for reduserte restskatter og økte tilgodebeløp ved skatteavregningen for inntektsåret 2022 som også vil kunne ha negativ effekt på marginoppgjøret og korrigerende fordelingsoppgjør.

Økonomi

Budsjettavvik

Kommunen foretar som hovedregel kun budsjettendringer hvis det er vesentlige endringer i løpet av regnskapsåret.

I 2022 er det ikke foretatt budsjettjusteringer av driftsregnskapet, med unntak av lønnsoppjøret (som gjøres administrativt) og vedtak om underskuddsgaranti til Sør-Aurdal kirkelige fellesråd. Ved tertialrapportene har kommunen varslet hva forventet resultat ville bli for 2022. Ved fremleggelse av 2.tertial var forventet merforbruk kr 3 millioner

Årets budsjettavvik		
merforbruk i drift	-28.500.000	
Merinntekt frie disponible inntekter	25.200.000	
Innsparing netto finans	3.100.000	
Bruk/avsetning bundne fond	8.200.000.	
Sum mindreforbruk	8.100.000	

- **Merforbruket i drift** kan oppsummeres med:
  - 25 mill mer i inntekter for bredbånd
  - 8 mill mer i lønnsutgifter, dette gjelder overtid og ekstrahjelp/vikarer. Det er også økte inntekter på refusjon sykepenger
  - Pensjon/premieavvik med 2,5 mill
  - Kjøp av varer og tjenester har økt med 15 mill. Her ligger det en økning på strøm på 5,8 mill, vertskommunesamarbeid med kr 3,2 mill, bruk av vikarbyrå kr 1 mill og 1 mill i økning av lisenser/avgifter.
- **Merinntekt frie disponible inntekter** er i all hovedsak skatt og ramme.
- **Innsparing netto finans** kr 3,1 millioner. Har vi mottatt utbytte fra Begna Bruk på 3,7 mill, økt renteinntekter på 1 mill og økt renteutgifter på 2,2 mill.
- **Bruk og avsetning bundne fond.** Ved avslutningen av regnskapet for 2021 ble det avsatt 13 mill til bundne fond i forbindelse med Bredbåndprosjektet. I 2022 ble de 13 mill brukt. Det er i tillegg avsatt 5 millioner for 2022. Av dette er 2 millioner fordelt på 2 stiftelser (Arne Øilunds minnefond og Bjarne Dokken stiftelse) som er gjort om til bundne fond i kommunen, der formålet er "det beste for ungdom i Sør-Aurdal". Se note 5 for bruk og avsetning av fond.

Det vises for øvrig til årsmeldingen fra de ulike tjenesten.

Totaloversikt økonomi

Beløp i 1000

	Oppr. bud.	Rev.bud.	Regnskap	Avvik i kr
Sum generelle driftsinntekter	-249 023	-249 023	-274 281	25 258
Netto finansutgifter	15 183	15 183	12 098	3 085
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	907	877	9 036	-8 160
Til disposisjon	-232 933	-232 963	-253 147	20 183

Årsmelding 2022

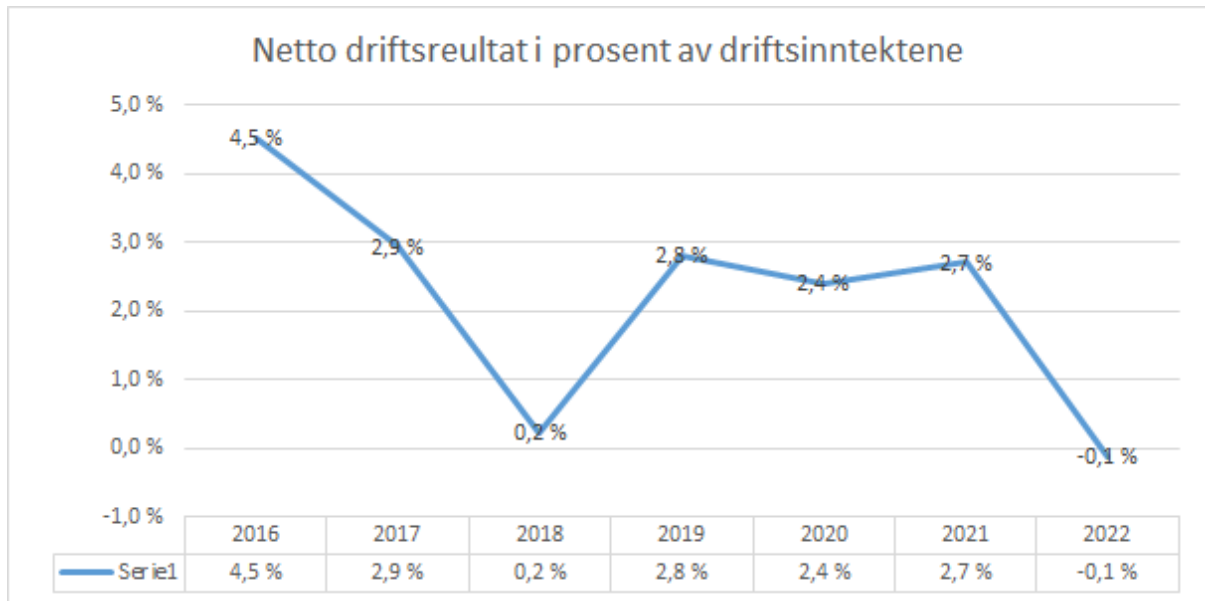
	Oppr. bud.	Rev.bud.	Regnskap	Avvik i kr
Politiske styringsorganer	3 851	3 851	3 684	166
Kirkelig fellesråd	3 465	3 495	3 495	0
Interkommunale tjenester	24 025	24 025	26 749	-2 724
Sentraladministrasjon (Interne stab- og støttefunksjoner)	18 222	15 544	17 496	-1 952
Plan og næring	8 744	8 831	9 501	-670
Sentraladministrasjon (Fellestjenester)	673	673	609	65
Innvandrertjeneste	28	29	646	-617
Sentraladministrasjon (Felles innkjøp)	0	10	0	10
Bagn skule	15 573	17 534	17 946	-413
Oppvekst og kultur, felles drift	8 427	8 163	6 479	1 683
Sør-Aurdal ungdomsskole	11 708	12 190	12 918	-728
Begnadalen skole	3 011	1 274	1 488	-214
Begnadalen barnehage	1 820	1 848	1 886	-38
Hedalen naturbarnehage	3 331	3 386	3 434	-48
Reinli barnehage	9 811	9 953	9 783	170
Sør-Aurdal folkebibliotek	1 133	1 143	1 122	21
Hedalen barne- og ungdomsskole	8 584	8 721	8 592	129
Institusjon	26 722	27 135	30 276	-3 141
Helse- og omsorg administrasjon	3 657	4 004	4 114	-110
Tilrettelagte tjenester	27 355	29 506	32 130	-2 624
Hjemmetjenesten	20 534	20 781	21 887	-1 106
Helsestasjon og skolehelsetjeneste	2 649	2 781	2 745	36
Legetjenesten	4 927	5 226	6 102	-876
Ergo- og fysioterapitjenesten	1 921	1 947	2 249	-302
Psykisk helse	9 313	7 324	8 193	-869
Felles teknisk drift	1 775	1 784	571	1 213
Veier	4 091	4 098	4 931	-833
Feier, renovasjon og slam (IKS)	0	0	2	-2
vann og avløp	-2 751	-2 724	-1 907	-817
Teknisk lokaler, institusjon og botilbud	10 337	10 433	16 023	-5 589
Interne finansposter	0	0	4	-4
Sum disponering	232 933	232 963	253 147	-20 183
Merforbruk -/mindreforbruk +	0	0	0	0

Økonomiske handlingsregler

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser forhold mellom kommunens samlede driftsinntekter og driftsutgifter inkl finanstransaksjoner. Nasjonale anbefalinger – sunn kommuneøkonomi- er et netto driftsresultat som over tid bør ligge på minst 1,75% av brutto driftsinntekter.

Netto driftsresultatet for 2022 er på -0,1%. I 2022 har kommunen også vært regnskapsfører for Bredbånd i Valdres, og dette påvirker nettodriftsresultatet. Hvis vi tar ut Bredbånd i Valdres hadde kommunens nettodriftsresultat vært 3,1%. Ved avleggelsen av regnskapet for 2021 fikk vi motsatt effekt, da kommunen fikk et bedre nettodriftsresultat pga bredbåndsprosjektet.

Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Kommunens finansielle måltall på netto lånegjeld i % av driftsinntekter er for 2022 satt til at netto lånegjeld ikke bør overstige mer enn 75% av driftsinntekter.

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån (utlån av egne midler).

Oversikten viser både tall for kommunen og konsern (konsern er inkl andel av IKS som kommunen eier feks VKR, IKT Valdres IKS og Valdres brann og redningstjenester IKS)

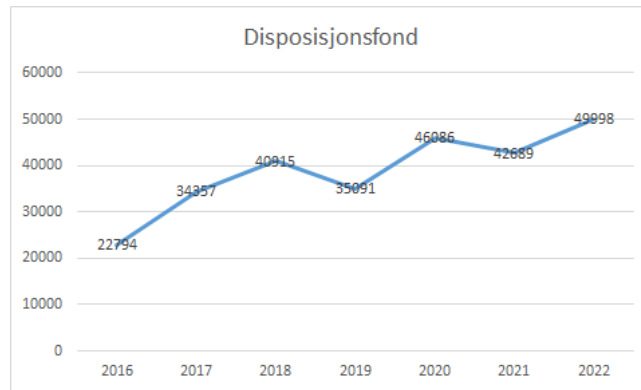
Konsern tall hentes ut fra SSB og disse er ikke klare før enn 15.juni pga en feil ved innrapportering.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter							
Sør-Aurdal kommune	55 %	55 %	58 %	71 %	69 %	65 %	61 %
Sør-Aurdal kommune (konsern)	66 %	66 %	71 %	82 %	80 %	73 %	
Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter							
Sør-Aurdal kommune	62 %	61 %	69 %	74 %	73 %	69 %	64 %
Sør-Aurdal kommune (konsern)	78 %	73 %	72 %	82 %	85 %	84 %	

Disposisjonsfond

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Disposisjonsfond	22794	34357	40915	35091	46086	41877	49998
Disp.fond i % av driftsinntekter	7,5 %	11,2 %	13,1 %	10,7 %	13,3 %	11,4 %	12,8 %

Årsmelding 2022

Oversikten over fondsreserver viser at disposisjonsfondet etter avsetning av mindreforbruket 2022 utgjør 12,8% av driftsinntektene. Kommunens vedtatt måltall for 2022 er at disposisjonsfondet bør utgjøre 10% av driftsinntektene.

Totaloversikt drift - fordelt på rammeområder

Beløp i 1000

Tjenesteområder	Budsjett 2022	Regnskap 2022				
		Utgift	Inntekt	Regnskap	Avvik i kr	Avvik i %
Politiske styringsorganer	7 346	7 305	-126	7 179	166	2,3 %
Sentraladministrasjonen	16 227	48 649	-30 540	18 108	-1 881	-11,6 %
Oppvekst og kultur	64 240	81 939	-17 645	64 294	-54	-0,1 %
Helse og omsorg	122 728	176 396	-41 951	134 445	-11 717	-9,5 %
Plan og teknisk	22 422	83 703	-54 582	29 120	-6 698	-29,9 %
	232 963	397 992	-144 845	253 147	-20 183	-8,7 %

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Oppr. bud.	Rev.bud. 2022	Regnskap 2022	Avvik i kr
Frie disponible inntekter				
Rammetilskudd	-152 215	-152 215	-158 041	5 826
Inntekts- og formuesskatt	-76 223	-76 223	-87 936	11 713
Eiendomsskatt	-19 100	-19 100	-19 958	858
Andre generelle driftsinntekter	-1 485	-1 485	-8 345	6 860
Sum Frie disponible inntekter	-249 023	-249 023	-274 281	25 258

Rammetilskudd

Rammetilskuddet utgjør sammen med skatteinntekter kommunesektorens frie inntekter, som kommunene fritt disponerer innenfor de gjeldende lover og forskrifter. Rammetilskuddet fastsettes ved behandling av statsbudsjettet for det aktuelle budsjettåret.

Skatt og rammetilskudd må ses i sammen, men isolert for rammetilskuddet har vi mottatt kr 5,8 millioner mer enn budsjettet.

Årsmelding 2022

Innbyggertilskudd	kr 126 064 000
Inntektsutjevning	kr 17 847 397
Distriktstilskudd	kr 6 034 000
Skjønnsstilskudd	kr 1 300 000
Utbetalt før ompostering	kr 151 245 397
Ompostering januar 2022 til 2021	kr 2 783 768
Ompostering 2023 til 2022	kr 4 012 212
Tilsammen	kr 158 041 377

Ved 2. tertial var det forventet 3 millioner mer i skatt og ramme tilsammen. I tillegg kom det kompensasjon for utgifter med korona på 3 millioner.

Inntekts- og formuesskatt

Kommunen har mottatt 16,5 million mer i skatteinntekter i 2022 enn hva som var forventet.

Desember er vanligvis en en mnd med liten skatteinntang og frem til november hadde vi mottatt ca 3,8 millioner mer enn budsjettet. I desember mottok vi hele 12,2 millioner. Dette er veldig uvanlig, men henger sammen med endring av reglene for utbyttebeskatning. Se mer utfyllende forklaring under kapittel **økonomisk utvikling og perspektiver**.

Eiendomsskatt

Kommunestyret i Sør-Aurdal kommune vedtok for eiendomsskatteåret 2022 en alminnelig eiendomsskattesats på 7 promille for alle faste eiendommer. De vedtok videre en differensiert eiendomsskattesats (bolig- fritidseiendommer) på 4,00 promille. Dette betyr at næringseiendommer, kraftanlegg, vindkraftanlegg, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum hadde en eiendomsskattesats på 7 promille. Boliger, fritidsboliger og boliger på landbrukseiendommer hadde en eiendomsskattesats på 4,00 promille.

Fra og med eiendomsskatteåret 2020 ble det innført en obligatorisk reduksjonsfaktor på 0,7 i eiendomsskattegrunlaget for bolig og fritidsbolig.

Maksimalsatsen for eiendomsskatt på hus og hytter ble redusert fra 7 til 5 promille fra og med eiendomsskatteåret 2020, **og fra og med eiendomsskatteåret 2021 ble maksimalsatsen ytterligere redusert fra 5 til 4 promille for bolig og fritidseiendom.**

Regnskapet for 2022 viste at det ble en økning i inntekter fra næringseiendommer, kraftverk og kraftnett på kr 532.028,- **ifht budsjett 2022**, mens det på boliger, fritidsboliger og boliger på landbrukseiendommer ble en inntektsøkning på kr 325.728,- kr ifht budsjett 2022. Altså en samlet differanse ifht budsjett 2022 på kr 857.756,-. Den samlede økningen ble altså ca 65.000,- kr mer en stipulert i prognosen etter 2. tertial, og dette skyldes etterligning på kraftverk fra 2017.

Opplysningene om regnskapsresultatene for kraftverkene fra Skatteetaten, som danner grunnlaget for budsjettering på denne posten, ble ikke oversendt til kommunen før etter at budsjettet for 2022 var utarbeidet. Ved mottak av tall fra Skatteetaten viste disse ca 732.000 kr i mindre inntekt enn resultatet fra eiendomsskatteåret 2021. Dette er forhold det er varslet om ifbm alle økonomirapporter til kommunestyret, og har vært kjent siden starten av 2022.

Grunnen til at det har blitt en økning i inntektene fra næringseiendommer, kraftverk og kraftnett er, som nevnt i rapporten for 2. tertial, en etterligning på noen av våre kraftverk fra årene 2015 – 2022 (nå er også 2017 etterlignet). Inkludert skatteåret 2017 utgjør dette til sammen ca 539.000,- kr. Økningen på ca 325.000,- kr innen boliger, fritidsboliger og boliger på landbrukseiendom skyldes hovedsakelig økte inntekter fra fjorårets forvaltningstaksering av nybygg og påbygg.

Ifht til regnskap 2021 så var det en reduksjon i inntekter fra næringseiendommer, kraftverk og kraftnett på kr 232.358,-, mens det var en økning i inntekter fra boliger, fritidsboliger og boliger på landbrukseiendommer på kr 255.632,-.

Andre generelle driftsinntekter

Andre generelle driftsinntekter utgjør:

- Naturressurskatten på kr 4,3 millioner (budsjettert under inntekts- og formueskatt)
- Integreringstilskudd kr 2,3 millioner
- Rentekompensasjon investering kr 1,7 millioner

Integreringstilskuddet var ikke forventet når budsjettet ble avlagt, men er tatt med som en del av prognosen for 2.tertial.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Oppr. bud.	Rev.bud. 2022	Regnskap 2022	Avvik i kr
Finansinntekter/-utgifter				
Renteinntekter	-800	-800	-1 816	1 016
Utbytter	0	0	-3 733	3 733
Renteutgifter	5 600	5 600	7 844	-2 244
Avdrag på lån	10 383	10 383	9 803	580
Sum Finansinntekter/-utgifter	15 183	15 183	12 098	3 085

Renteinntekter

Renteinntektene for 2022 ble på kr 1.815.993. Dette er ca 971.000 kr over budsjett 2022 på kr 845.000. Det er ca kr 552.000 mer enn fjorårets regnskapsresultat. I vår økonomirapport for 2.tertial 2022 ble det varslet om at renteinntektene lå an til ca 1,0 million mer enn budsjettert, og vi endte kr 29.000,- under dette. Økningen i renteinntektene skyldes flere faktorer.

I mai 2022 ble rentebytteavtalen i Nordea på kr 30 mill byttet ut med en ny rentebytteavtale i SpareBank1. Begge våre rentebytteavtaler med SpareBank1 har i 2022 blitt regnskapsført med atskilt renteinntekt og renteutgift. I tidligere avtaler med Nordea har nettodifferansen blitt regnskapsført som

Årsmelding 2022

renteutgift. Dette har medført at ca kr 527.000 er blitt ført som renteinntekt fra våre rentebytteavtaler i SpB1 i 2022. Nettoeffekten for kommuneregnskapet blir det samme, men når man skal kommentere renteinntekter og renteutgifter hver for seg forklarer dette isolert sett en økning i renteinntektene.

Renteinntektene fra mottatt renter på utlån er i 2022 blitt økt med ca kr 5.000 ifht 2021. Dette er lån med gunstige rentesatser for låntakerne, og de blir derfor mindre berørt av svingningene i markedet.

Avtalt rentepåslag i vår hovedbankavtale med SpareBank1 Hallingdal Valdres ble fra og med 15.3.2022 redusert fra 0,50 % til 0,25 % påslag på 3 mnd NIBOR. Til gjengjeld har 3 mnd Nibor gått fra 0,98 % ved årskiftet til 3,26 % ved årets utløp. Dette medfører økte renteinntekter. Gjennomsnittlig innskuddsrente for 2022 er på 2,32 %. Renter på ordinære innskudd i vår hovedbank viser en økning på ca kr 408.000 sammenlignet med 2021.

Våre avtaler i DnB Liv Garantikonto II fikk til sammen en negativ avkastning på kr 64.276 for 2022. Dette beløpet er derfor ført som renteutgift i 2022.

DnB Liv Garantikonto er et forsikringsprodukt som består av to faste elementer. Endelig tilført avkastning, samt to elementer bestående av kursreserver og tilleggsavsetninger fra forsikringselskapet. 2022 var et svakt år for DnB Liv Garantikonto. Endelig kontoutskrift kommer ikke før i mai 2023, men stipulert flytteverdi/gjenkjøpsverdi viser at vi vil få en negativ avkastning på kr 64.276,- for 2022.

I gjenkjøpsverdien er det inkludert kursreserver og tilleggsreserver. Dersom disse reduseres vil gjenkjøpsverdien falle selv om den garanterte hovedstolen ikke gjør det. Ved beregning av gjenkjøpsverdi benyttes en stipulert oppgjørsrente ut i fra renteprognoser.

Utbytter

Mottatt utbytte fra Begna Bruk. Varslet i tertialrapportene.

Renteutgifter

Når det gjelder finansutgifter, så har vi i 2022 hatt gunstig rente på våre rentebytteavtaler. Dette grunnet at fastrentedelen vi betaler til banken er fast, mens den flytende rentesatsen vi får igjen fra banken i rentebytteavtalen (3 eller 6 mnd NIBOR) har økt.

På våre flytende lån, samt vårt obligasjonslån og vårt sertifikatlån har markedet gitt økt rente og dermed økte rentekostnader i 2022. Som nevnt under renteinntekter har 3 mnd Nibor gått fra 0,98 % ved årskiftet til 3,26 % ved årets utløp. Dette medfører økte rentekostnader på våre utlån.

SAK foretok ikke noe ordinært låneopptak i 2022. Dette grunnet at alle planlagte investeringer i 2021 ikke ble gjennomført, og at vi hadde midler på «ubrukte lånemidler» som måtte benyttes før nytt låneopptak. Det ble heller ikke tatt opp viderefremidlingslån på kr 1,6 mill, da vi også her hadde midler på «ubrukte lånemidler». Det var i 2022 ikke noen innvilgede lånesøknader innen denne kategorien.

Sør-Aurdal kommune tok i månedsskiftet november/desember 2022 imidlertid opp en driftskreditt på kr 20 mill. Konf vedtak i ksak 061/22. Denne kreditten er ikke benyttet i 2022, og er derfor ikke hensyntatt i beregningene i årsmeldingen.

Renteutgifter var budsjettet med kr 5.600.000,-. Resultatet ble på kr 7.844.185. Dette er en økning på kr 2.244 mill ifht opprinnelig budsjett. Det ble i vår økonomirapport for 2.tertial signalisert at renteutgiftene ville få en økning på ca 2,0 mill. Økning i styringsrenten i september, november og

Årsmelding 2022

desember 2022 var medvirkende til at forventet økning ble enda litt større. I tillegg er «negativ avkastning» fra våre DnB Garantikonto II konti på kr 64.276,- ført som renteutgift (se renteinntekt).

SAK var i mai 2022 ferdig med den siste av «de gamle rentebytteavtalene» med lite gunstig fastrente.

Den gjennomsnittlige fastrenten i kommunens låneportefølje er på 1,89 % i 2022. Den gjennomsnittlige flytende renten er på 3,75 % i 2022.

Ved årsskiftet har 59,85 % av langsiktig gjeld flytende rente. Andelen langsiktig gjeld med flytende rente har økt med 2,29 % i forhold til årsskiftet 2021. Andel fastrentelån er på 40,15 %.

Gjennomsnittlig samla rente i porteføljen siste 12 mnd er på 2,57 %, mens gjennomsnittlig løpetid i porteføljen er på 12,24 år. Dersom man ser på vektet gjennomsnittlig kapitalbinding, ser man effekten av fremtidige avdrag. Da vil man få en gjennomsnittlig kapitalbinding på 7,43 år.

Avdrag på lån

Avdrag på lån beregnes etter KommuneLoven § 14-18, forenklet formel. Den viser et minstekrav til avdrag på lån som tilsvarer avskrivninger (kapitalslit) på lånefinansierte anleggsmidler.

I forhold til minste tillatte avdrag har kommunen betalt kr 316.605 mer enn hva kommuneloven krever.

Utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet	kr 9 802 523
Minste tillatte avdrag beregnet ut fra "forenklet formel"	kr 9 485 918
Avvik	kr 316 605

Bredbånd

Det er en satsing for å få høyhastighets Internett ut i distriktene. Dette koster mye penger å bygge og derfor gis det tilskudd for å dekke de dyreste områdene. Bredbånds prosjektet i Valdres har mottatt tilskudd fra fylkeskommunen og NKOM. Kommuner i Valdres gir også tilskudd til utbyggingen, i tillegg må de som kobler seg på betale en egenandel. Det er Valdres Natur og Kulturpark som har ledelsen av prosjektet.

Sør-Aurdal kommune har ansvaret for regnskapet, der en stor del av jobben er fakturering av egenandelen til alle abonnentene som ønsker høyhastighets bredbånd.

Regnskapet blir ført som en egen tjeneste i kommunen. Denne tjenesten nulles ved årets slutt.

Bredbånd i Valdres	Regnskap 2022
Overføring til andre - Telenor	25.100.000
Refusjon fylkeskommunen	-10.300.000
Refusjon kommuner	-400.000
Refusjon fra private	-1.300.000

Årsmelding 2022

Bruk av bundne fond	- 13.100.000
Sum tjensten	0

Økonomiske konsekvenser covid-19

I 2022 har vi også registrert kostnader i forbindelse med covid-19 på eget prosjekt. I begynnelsen av 2022 inngitt kommunen en avtale om utvidet kompensasjon for overtid og merarbeid i forbindelse med koronapandemien, etter anbefaling fra KS. Avtalen gjaldt ekstraarbeid og ekstrabelasting som er koronarelatert. Avtalen kunne brukes ved økt behov for arbeidskraft ved smitteutbrudd og smittesporing, dette for å sikre tilstrekkelig personell og nødvendige tjenester. Et smitteutbrudd i befolkningen medfører et økt press på helsetjenesten og det oppstår et behov for å mobilisere ekstra arbeidskraft. Tilsvarende gjelder ekstraordinært sykefravær i barnehage/skole som følge av koronapandemien. Det er disse gruppene ansatte som har hatt et økt arbeidspress over tid, samtidig som de har vært ekstra utsatt for smitte, dette har gjort det vanskelig å få tak i tilstrekkelig arbeidskraft. Det har vært tilsvarende avtale for Valdres legevakt som Sør-Aurdal har sin andel av. Den kommunale avtalen gjaldt fra 20.01.-30.04.22, mens for legevakten gjaldt ordningen hele året. Største delen av kostnadene som gjelder covid-19 er relatert til avtalen i forbindelse med pandemien.

Kommunen mottok over rammetilskuddet for desember en kompensasjon på kr 2.906.000

	Covid-19	Vaksinering	Totale utgifter	Mottatt tilskudd
Oppvekst og Kultur	256.097		256,097	
Helse og Omsorg	891.634	616.528	1.508.162	
Plan og teknisk	17.753		17.753	
Interkommunalt samarbeid	281.000		281.000	
Sum	1.446.484	616.528	2.063.012	2.906.000

Investeringer

Status investeringsprosjekter

Helse og omsorg

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
SAH, utstyr	550	404	Ferdig	146	Utskiftning av utstyr på kjøkkenet til Sør-Aurdalsheimen.
Signalanlegg Sør-Aurdalsheimen	3 350	0	Ferdig	3 350	Se plan og teknisk
Velferdsteknologi - utstyr	250	0	Ikke vurdert	250	
Sum	4 150	404		3 746	

Oppvekst og kultur

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
Bibliotekjenesten	150	0	Forsinket	150	"Meråpent bibliotek" - ut over vanlige åpningstid. Lånekort benyttes som dørnøkkel. Prosjektet vil forsette i 2023.
Digitale tavler skolene	350	325	Ferdig	25	Utskiftning av digitale tavler er ferdig. Det må lages en utskiftingsplan for digitale tavler.
Læremidler - Fagfornyelsen	300	581	Ferdig	-281	Nye fagplaner er implementert og det er kjøpt inn nye lærebøker og digitale læremidler i henhold til de endringer som er vedtatt. Prosjektet er ferdig i 2022.
Nytt inventar skole	500	389	Forsinket	111	Kjøpt nytt inventar til SAUS og Bagn skule. Gjenstår deler av faktura fra kjøp på SAUS som vil bli re budsjettert til 2023.
Printere oppvekst	50	50	Ferdig	0	
Sum	1 350	1 345		5	

Plan og teknisk

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
Begnadalen industriområdet	234	123	Ferdig	111	Ny trafostasjon på Begnadalen industriområde er på plass og prosjektet er ferdig.
Eiendomsarkiv digitalisering	-750	548	Forsinket	-1 298	Prosjektet har nå kommet i gang og det blir vurdert om dette skal fortsette i 2023
Elbil ladere til tjenestebiler	1 400	0	Ikke vurdert	1 400	Prosjektet blir ikke gjennomført da det ikke er planlagt kjøp av el-biler.
Helsestasjon oppgradering	300	0	Forsinket	300	Prosjektet er re-budsjettert til 2023.
Kommunale veger	1 000	1 186	Iht. plan	-186	Utbedring og asfaltering av 700 meter lang parsell på Hedalsvegen, ved Sjøbekkseterkrysset.
Nye tilkoblinger vann/avløp	250	207	Iht. plan	43	
Signalanlegg Sør-Aurdalsheimen	0	3 178	Ferdig	-3 178	
Solgte eiendommer	0	8	Ikke vurdert	-8	
Utvikling og klargjøring	2 000	1 890	Iht. plan	110	Kjøp av tomt til brannstasjonen i Bagn.

Årsmelding 2022

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
av tomter i Bagn VA-bil	510	507	Ferdig	3	Bilen ble levert i januar 2022 og prosjektet er ferdig.
Vann/Avløp, hovedplan	3 500	2 809	Iht. plan	691	Rehabilitering av vann- og avløpsledninger ved Sliperiet. Ledningen som ble sanert var ca 60 år gammel.
Sum	8 444	10 457		-2 013	

Politiske styringsorganer

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
Rørovnar Hedalen og Bagn kirke	1 820	2 208	Forsinket	-388	Utskiftning av røkovner i Hedalen og Bagn kirke. Prosjektet er ferdig i Bagn, men det gjenstår litt arbeid Hedalen.
Sum	1 820	2 208		-388	

Sentraladministrasjonen

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
Egenkapitalinnskudd KLP	945	768	Iht. plan	177	Kjøp av aksjer i KLP - egenkapitalinnskudd
Eiendomsarkiv digitalisering	1 250	0	Forsinket	1 250	Prosjektet har nå kommet i gang og det blir vurdert om dette skal fortsette i 2023
Sum	2 195	768		1 427	

Sum øvrige prosjekter

Beløp i 1000

Investering	Årets budsjett				
	Rev. bud.	Regnskap	Status	Avvik i kr	Kommentar
Sum øvrige prosjekter	800	347		453	
Sum	800	347		453	

Finans

Generelt om målsetting

Nytt reglement for finans- og gjeldsforvaltning ble vedtatt i kommunestyret den 22.10.2020. Reglementet bygger på lov om kommuner og fylkeskommuner av 22. juni 2018 nr 83 (Kommuneloven § 14 – 13), og forskrift om garantier og finans- og gjeldsforvaltning i kommuner og fylkeskommuner av 18.11.2019 nr 1520. Det er ikke lenger et krav om at reglement for finans- og gjeldsforvaltning skal vedtas minst en gang i hver kommunestyreperiode.

Forskriften regulerer kravene til reglement for finans- og gjeldsforvaltning (blant annet et skjerpet krav om at kommunen ikke skal ta vesentlig finansiell risiko i sin finans- og gjeldsforvaltning), rutiner og rapportering på området, og tydeliggjør ansvarsfordelingen mellom kommunestyret og administrasjonen. Kommunedirektøren skal ihht det nye reglementet minst tre ganger pr år legge frem rapporter for kommunestyret som viser forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål. Det ble i 2022 lagt frem en rapport fra 1.tertial 2022 for kommunestyret den 16.06.2022 (sak 030/22), og en rapport for 2.tertial den 20.10.2022 (sak 055/22). Denne årsmelding er rapport nr 3 for 2022. I denne årsmeldingen er det også lagt inn informasjon og utarbeidet en rapport for kommunestyret som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Finans- og gjeldsforvaltningen har som overordnet formål å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansieringskostnader for kommunens aktiviteter innenfor definerte risikorammer.

Finansporteføljens sammensetning

Låneportefølje

Kommunens langsiktig gjeld er ved årsskiftet fordelt slik:

Kommunekreditt	23 048 338	2	9,3 %
KLP Banken	39 875 000	1	16,0 %
Kommunalbanken	24 943 690	2	10,0 %
Husbanken, særvilkår	55 500	1	0,0 %
Husbanken, investeringslån	2 093 460	1	0,8 %
Husbanken, videreutlån	9 025 976	14	3,6 %
Obligasjonslån 10 år, tilrettelegger Kommunalbanken	100 000 000	1	40,2 %
Sertifikatlån, tilrettelegger Kommunalbanken	50 000 000	1	20,1 %
Sum langsiktig gjeld	249 041 964	23	100 %

Lånevilkår

Fastrente	Flytende rente
Restgjeld fastrentelån: Kr 100 000 000	Restgjeld lån flytende rente: Kr 149 041 964
Vektet rentesats fastrentelån: 1,89 %	Vektet rentesats flytende: 3,75 %
Andel fastrentelån: 40,15 %	Andel lån flytende rente: 59,85 %

Kommunens langsiktige gjeld er nå kr 249 mill. Kommunens låneportefølje er fordelt på flytende rentevilkår, fastrenteavtaler og rentebytteavtaler. Ved årsskiftet var 40,15 % av langsiktig gjeld på fastrente, og 59,85 % av langsiktig gjeld på flytende rente.

Kommunalbanken (KBN Finans) har beregnet gjennomsnittlig rente siste 12 mnd til 2,57 %.

Vi har analysert vår andel av rentebinding opp mot vårt reglement for finans- og gjeldsforvaltning.

Årsmelding 2022

Andel rentebinding mindre enn 1 år	59,85 %
Andel rentebinding mellom 1 - 5 år	8,03 %
Andel rentebinding over 5 år	32,12 %

Dette viser at ved årsskiftet hadde 59,85 % av dagens portefølje en rentebinding mindre enn 1 år (flytende rente). Andelen langsiktig gjeld med flytende rente er økt med 2,29 % i forhold til årsskiftet 2021. Vårt reglement for finans- og gjeldsforvaltning sier at i utgangspunktet bør minimum 1/3 av gjeldsporteføljen ha flytende rente (rentebinding kortere enn ett år). Kommunedirektoren må utover dette vurdere fastrente ihht markedssituasjonen. Med fast rente menes det at renta er fast utover 1 år.

Andel fastrentelån er på 40,15 %. Andel rentebinding er i tråd med kommunens reglement for finans- og gjeldsforvaltning. I nytt reglement skal kommunedirektøren vurdere fastrente ihht markedssituasjonen.

SAK foretok ikke noe ordinært låneopptak i 2022. Dette grunnet at alle planlagte investeringer i 2021 ikke ble gjennomført, og at vi hadde midler på «ubrukte lånemidler» som må benyttes før nytt låneopptak. Det ble heller ikke tatt opp viderefremidlingslån på kr 1,6 mill, da vi også her hadde midler på «ubrukte lånemidler». Det var i 2022 ikke noen innvilgede lånesøknader innen denne kategorien. Sør-Aurdal kommune tok i månedsskiftet november/desember 2022 imidlertid opp en driftskreditt på kr 20 mill. Konf vedtak i ksak 061/22. Denne kreditten er ikke benyttet i 2022, og er derfor ikke hensyntatt i beregningene i årsmeldingen.

Sertifikatlånet rulleres over 6 mnd. Dette etter innhenting av pristilbud fra 5 banker i forkant av begge rulleringene (ved innhenting av tilbud bes det nå om tilbud både på nytt sertifikatlån og på ordinært lån til flytende rente). Forskrift for kommuners- og fylkeskommuners finansforvaltning – kortsiktige låneopptak har som formål å få tydeligere fram ansvaret som kommunene har for å vurdere risikoen knyttet til deres kortsiktige låneopptak. Sør-Aurdal kommune har over flere år benyttet seg av sertifikatlån, og innhentet anbud ved hver eneste rullering (to ganger pr år). Dette har gitt god rentemessig fortjeneste.

Sør-Aurdal kommune er bevisst på evt refinansieringsrisiko ved bruk av sertifikatlån, og har ila 2022 opprettholdt en størrelse på 50 mill kr på sertifikatlånet. Det ble i 2018 tegnet et obligasjonslån på kr 100 mill over 10 år med fast margin (se i denne sammenheng ksak 044/18). I 2018 tegnet SAK også 3 nye forward start fastrenteswap avtaler, slik at SAK vil holde seg innenfor fastsatt andel innen fastrente/rentesikring i nåværende økonomi-planperiode. I perioder med stigende renter er det fordelaktig med fastrenteavtaler, mens det er en fordel med flytende renter når markedrentene er lave. Det vil alltid være en balansegang mellom det å sikre seg forutsigbare rentekostnader og det å dra nytte av lave markedrenter.

Kommunen har vært bevisst på å oppfylle krav om fordeling mellom fastrente (dekket via våre renteswap-avtaler) og lån mot flytende rente. Det er viktig å merke seg at andel fastrentelån ikke sier noe om hvor **langt** porteføljen er sikret, kun hvor **mye**. Fastrentesatsene i de nye avtalene er mellom 2,35% og 2,43%. Dette er betydelig hyggeligere rentesatser enn de vi hadde i våre tidligere fastrenteavtaler.

- SAK vil i perioden fram til og med 2026 vil være godt innenfor våre vedtatte kriterier for minimumsandel på 1/3 av gjeldsporteføljen på flytende rente (kommunedirektøren vurderer utover dette fastrente ihht markedssituasjonen) sett opp mot de investeringene som ligger inne pr 31.12.2022.
- Ved opptak av obligasjonslån i 2018 ble det presisert at man ønsket obligasjonslån mot fast margin (for å redusere marginrisiko).

Årsmelding 2022

- Endringer i porteføljen i 2018 - 2021 har medført at vi får lengre løpetid på våre lån, størrelsen på sertifikatlånet er redusert betydelig (fra 142 mill til 50 mill) og vi får redusert refinansieringsrisiko, marginrisiko og vi får en god spredning på våre refinansieringstidspunkt.

Det er 1 lån i porteføljen som må refinansieres innen 12 mnd. Det er sertifikatlånet på 50 mill kr som skal rulleres i mai 2023

Kommunens hovedbankavtale utløp den 1.5.2020. Kommunen har dermed pt ikke noen formell hovedbankavtale, men har valgt å videreføre samarbeidet med SpareBank1 Hallingdal Valdres.

Plasseringsporteføljen

Plassering	Volum	Vilkår	Rente nom.
DnB	1 797 610	flytende rente	2,54 %
SpareBank 1 Hallingdal Valdres	36 047 133	NIBOR 3.mnd + 0,25 %	2,32 %
NORDEA BANK NORGE ASA	694 335	flytende rente	0,00 %
DnB Liv Garanti Kapital + Garantikonto	14 747 858	p.t. vilkår - kostnader	
Videreutlån Husbanken	6 093 912	flytende rente + 0,25%	1,33 %
Næringslån	0		
Sum plasseringer	59 380 848	Gj.snitt vektet	1,62 %

Ordinære innskudd i bank (driftskonti) utgjør pr 31.12.22 kr 38,5 mill, eller 64,9 % av totale plasseringer. Likviditeten er grei, men det merkes på likviditeten at «ubrukte lånemidler» nå er kraftig redusert. Likviditeten er imidlertid noe styrket ved avsetning til fond, og ikke minst med opptak av ubenyttet driftskreditt på kr 20 mill. Rentesatsene er, med unntak av SpareBank1 Hallingdal Valdres og videreutlån i Husbanken, fastsatt pr 31.12.2022. For SpareBank1 Hallingdal Valdres og videreutlån Husbanken er det regnet ut et årsgjennomsnitt.

Plasseringene som er gjort utenom ordinære bankinnskudd utgjør kr 20,8 mill, eller 35,1% av totale plasseringer. Alle våre plasseringer utenom bankinnskudd har liten risiko. Vi har kun plasseringer i DnB Liv (tidligere Vital) og der er hovedstolen sikret. Vi er også garantert en minsteavkastning. Utover plassering i DnB Liv Garantikonto II har vi ca kr 6,1 mill i videreutlån i Husbanken.

Det er ikke tatt opp lån eller gjort plasseringer som ikke framkommer av regnskapet og årsmeldingen.

Opplysninger om de ulike produktenes forventede avkastning og risiko:

Produkt	Forventet avkastning	Risiko	Bindingstid
DnB Liv Garantikonto II - Avtalenr 30796833000	3 - 4 % p.a. Garantert 1,90%	Lav risiko.	Ingen bindingstid
DnB Liv Garantikonto II - Avtalenr 30894178000	3 - 4 % p.a. Garantert 1,90%	Lav risiko.	Ingen bindingstid
DnB Liv Garantikonto II - Avtalenr 30543596000	3 - 4 % p.a. Garantert 1,90%	Lav risiko.	Ingen bindingstid

DnB Liv Garantikonto II:

Plassering i livsforsikringer. Den første plasseringen ble gjort i 2006, mens det ble gjort en ny plassering her i 2007. Denne ble delvis finansiert ved at kommunen gikk ut av Avanse Sikring. Minsteavkastningen på den eldste avtalen var garantert til 3 %. Denne avtale (30254683000) utløp pr 30.11.2015, og gikk fra og med 1.12.2015 over til en garantikonto II med nytt avtalenr 30796833000. Her ble ny garantert minsteavkastning endret til 1,9 %.

Avtale nr 30358547000 fra 2007 er garantert en minsteavkastning på 2,75 %. Denne avtalen hadde opphør 1.12.2017. Denne avtalen gikk fra og med 1.12.2017 over til en garantikonto II med nytt avtalenr 30894178000. Her har man nå en garantert minsteavkastning på 1,90 %.

Det ble i juli 2010 kjøpt en ny Vital Garanti Kapital pålydende kr 3.000.000,-. Denne ble hovedsakelig finansiert via innløsning av DnB NOR Asiavekst og DnB NOR Alternativ Energi II. Denne har siden endret navn til DnB Liv Garantikonto II. Her er man garantert en minsteavkastning på 1,90 %.

2022 ble et dårlig år avkastningsmessig for DnB Liv Garantikonto II, og stipulert flytteverdi pr 1.1.2023 viser en negativ avkastning på kr 64.276,-. Resultatnedgangen skyldes iflg DnB Livsforsikring i hovedsak svake finansresultater i selskapsporteføljen. De rapporterer om bedring mot slutten av året. I fjerde kvartal falt lange renter noe tilbake og reverserte litt av verdifallet på obligasjoner fra tidligere i 2022. Aksjemarkedet fikk også en solid oppgang i fjerde kvartal. De sier videre at produktene er et godt sparealternativ for kunder med sparehorisont på mer enn ett år. Endelig avkastning for 2022 for alle tre avtalene vil bli oppjustert etter at årsmøtet i DnB Liv har besluttet årets endelige tildeling av selskapets kursreserver og andel av kursreserve pr 1.1.2023. Tilleggsavsetningene er heller ikke med i stipulert avkastning. Alt dette blir gjort i mai 2023.

DnB Liv Garantikonto er et forsikringsprodukt som består av to faste elementer. Endelig tilført avkastning, samt to elementer bestående av kursreserver og tilleggsavsetninger fra forsikringsselskapet. Garantert minsteavkastning beregnes av saldo pr 1.1 (post 10 i årsoppgaven), og disse beregnes før tildeling av tilleggsavsetninger og kursreserver. Vi har en minstegaranti på 1,90 %, men kostnadene skal trekkes fra før disse beregnes. Kostnadene på våre garantikonto II-avtaler er på 1,35%, slik at netto garantert avkastning er på 0,55%. Kostnaden på avt nr 30543596000 er på 1,70%, slik at netto garantert avkastning er på 0,2%. **Ut i fra stipulert flytteverdi har SAK hatt en samlet negativ netto avkastning på våre 3 avtaler på 0,44 % for 2022.**

I gjenkjøpsverdien er det inkludert kursreserver og tilleggsreserver. Dersom disse reduseres vil gjenkjøpsverdien falle selv om den garanterte hovedstolen ikke gjør det. Ved beregning av gjenkjøpsverdi benyttes en stipulert oppgjørsrente ut i fra renteprognoser. Oppgjørsrente kan endres gjennom året. Endelig rente fremkommer i kontoutskriften.

Man må være forberedt på at det kan komme slike år med dårligere avkastning enn tradisjonell banksparing på denne type produkt, da markedet alltid vil svinge noe. Da er det viktig å ta med seg de gode resultatene vi har hatt tidligere år på disse produktene, og sammenligne resultatene over tid. SAK har over tid hatt betydelig bedre avkastning på disse produktene enn det vi ville hatt på våre ordinære bankkonti.

For regnskapsåret 2022 vil stipulert flytteverdi pr 1.1.2023 være verdifastsettelse for våre DnB Liv-produkter (samme prinsipp som i regnskapsårene 2010 - 2020). Vi har i årene før regnskapsåret 2010 benyttet ligningsverdi som verdifastsettelse.

Det er ingen avvik mellom kravene i reglementet for finans- og gjeldsforvaltning og den faktiske forvaltningen.

Kommunens tjenesteområder

Politiske styringsorganer

Tjenesteområdebeskrivelse

Politisk organisering

Ordfører Marit Hougsrud er kommunens øverste politiske leder. Det politiske arbeidet er organisert slik:

- Kommunestyret med 19 medlemmer inkludert ordfører. Avholdt 9 møter og behandlet 78 saker, mot 72 saker i 2021.
- Formannskapet med 5 medlemmer inkludert ordfører. Avholdt 9 møter og behandlet 50 saker, mot 40 saker i 2021
- Takstnemd for eiendomsskatt med 3 medlemmer
- Valgnemnda med 5 medlemmer, inkl ordfører
- Valgstyret med 5 medlemmer, inkl ordfører

Sør-Aurdal kommune har flere utvalg og råd:

- Eldrerådet
- Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Kontrollutvalget
- Ungdomsrådet

Utvikling og utfordringer

Da budsjettet og økonomiplanen ble vedtatt i KS 64/21, ble det samtidig vedtatt å sette ned et politisk arbeidsutvalg som skulle jobbe med tiltak for å få en bærekraftig kommuneøkonomi. Utvalget hadde 4 møter og var satt sammen tverrpolitisk med tilsammen 7 personer. Arbeidsutvalget la frem sak til kommunestyret i juni 2022 (KS 32/22) med ulike punkt som administrasjonen skal utrede videre. Administrasjon er i gang med utredningene og tilbakemeldingene blir gjort i løpet av 2023.

Status økonomi

Beløp i 1000

Virksomhet	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Rev. bud. 2022	Avvik i kr	Avvik i %
1000-Politiske styringsorganer	3 664	3 684	3 851	166	4,3 %
1200-Kirkelig fellesråd	3 465	3 495	3 495	0	0,0 %
Sum	7 129	7 179	7 346	166	2,3 %

Kommentar til status økonomi

Etter 2 tertial var det et forventet merforbruk på kr 100.000 på grunn av overforbruk på møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste. Det har vært større møteaktivitet i 2022 enn det som var budsjettet.

Det endte med et overforbruk på møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste på kr 200.000

Årsmelding 2022

Mitt Sør-Aurdal er det utbetalt kr 311.000 mot budsjettet kr 500.000. Tilskuddet fra kommunen er vedtatt å skulle utbetales med samme beløp som Mitt Sør-Aurdal sine andre inntekter, derfor ble det mindre enn budsjettet.

Revisjon ble kr 120.000 mindre enn budsjettet, da regnskapsrevisjon ble billigere.

For sektoren Politiske styringsorganer endte det opp med et mindreforbruk på kr 161.000 totalt.

Sentraladministrasjonen

Tjenesteområdebeskrivelse

Sentraladministrasjonen er en fellesbetegnelse på Sør-Aurdal kommunes stab- og støtte funksjoner.

Det er kommunedirektøren som er den øverst administrative leder for sentraladministrasjon, og bindeleddet mellom den politiske ledelsen, og den øvrige administrasjon og tjenestevirksomheten.

En stor del av sentraladministrasjonens arbeidsoppgaver er rettet mot kommunens interne organisasjon. Hovedansvarsområder er tilrettelegging, koordinering og oppfølging av politisk virksomhet, post- og arkivtjeneste, sentralbordtjeneste, økonomi og regnskap, lønnsaker, personalforvaltning, og vedlikehold- og utvikling av kommunens IKT-system.

Sentraladministrasjonen i Sør-Aurdal kommune består av:

- Politisk sekretariat og arkiv
- Økonomi
- Personal og lønn

Utvikling og utfordringer

I tillegg til den daglig driften jobbes det kontinuerlig med å få på plass bedre og mer effektive rutiner. Det ses også hele tiden på muligheter for å bli mere digitale og utnytte de systemene vi allerede har.

Interkontroll er noe som det jobbes med hele tiden. I 2021 ble det satt igang en arbeidsgruppe som har hatt fokus på Compilo (internkontroll program). Dette er en kontinuerlig prosess som har fortsatt utover i 2022 og som vi også vil ha fokus på i 2023.

Kommunesektoren opplever - på linje med store deler av øvrig arbeidsliv – økende utfordringer når det gjelder rekruttering til ledige stillinger. Det er imidlertid store variasjoner avhengig av hvilke yrkesgrupper det søkes etter, men også mellom ulike arbeidsplasser. Til noen stillinger er det fortsatt god respons fra kvalifiserte søkere, mens de største utfordringene fortsatt er knyttet til rekruttering av sykepleiere og vernepleiere. At det også har blitt krevende å rekruttere til sommerjobber innen helse og omsorg antas å ha sammenheng med at norsk økonomi går godt, og at arbeidsmarkedet derfor er svært stramt.

Spesifikke aktivitet i 2022

- Oppgradering av sak-arkiv systemet til Websak + .
- Telefoni, alle fasttelefoner er byttet ut med mobiler pga fjerning av det gamle kobbernett.
- Fakturering kommunale avgifter ble endret til pr mnd for de abonnentene som har vann og avløp.
- Rydding i arkiv

Status økonomi

Beløp i 1000

Virksomhet	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Rev. bud. 2022	Avvik i kr	Avvik i %
1500-Sentraladministrasjon (Interne stab- og støttefunksjoner)	9 635	17 496	15 544	-1 952	-12,6 %
1560-Sentraladministrasjon (Fellestjenester)	1 043	609	673	65	9,6 %
1700-Sentraladministrasjon (Felles innkjøp)	1	0	10	10	100,0 %
9000-Interne finansposter	0	4	0	-4	0,0 %
Sum	10 679	18 108	16 227	-1 881	-11,6 %

Kommentar til status økonomi

Avviket i sentraladministrasjonen skyldes i all hovedsak pensjon. Ved 2.tertial så var det forventet en økt kostnad på kr 3 millioner. Dette gjaldt hele kommunen og både pensjonsinnbetaling og redusert inntekt premieavvik.

Premieavviket er budsjettetert på sentraladministrasjon, som en inntekt på kr 5 millioner, denne endte opp med en inntekt på kr 2,5 millioner.

Pensjonsinnbetalingen samlet for KLP og SPK ble ca 600.000 høyere enn budsjettetert. Økningen på pensjonsinnbetalingen er fordelt utover på sektorene.

Den samlede avviket på sentraladministrasjonen endte opp med ca kr 1,9 millioner, av dette er da 2,5 mill premieavvik og resterende er pott for lønnsoppgjør.

Sykefravær

Fravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
Årlig sykefravær 2020	0,90 %	0,77 %	1,67 %
Årlig sykefravær 2021	0,53 %	0,00 %	0,53 %
Årlig sykefravær 2022	1,70 %	7,84 %	9,54 %

Status sykefravær og HMS

Sentraladministrasjon er en liten avdeling, så små svinginger gir stor utslag på fraværsprosenten.

Langtidssykefraværet har i 2022 vært høyere enn tidligere år, men er nå på vei ned igjen til normalen.

Oppvekst og kultur

Tjenesteområdebeskrivelse

Oppvekst og kultur består av følgende tjenester:

- Kulturområdet
- Sør-Aurdal kulturskole
- Sør-Aurdal folkebibliotek: hovedbiblioteket på Bagn og filialen i Begnadalen i Hedalen
- Vassfaret leirskole
- Sør-Aurdal innvandrertjeneste (fra august 2022)
- Barnehage: Begnadalen barnehage, Hedalen naturbarnehage og Reinli barnehage,
- Skole: Hedalen barne- og ungdomsskole, Bagn skule og Sør-Aurdal ungdomsskole
- PPT (interkommunalt)

Bagn skule:

Bagn skule er en barneskole fra 1. -7. trinn med omtrent 140 elever herav 35 elever i SFO Bagn skule og SFO Begnadalen for 1. - 4. trinn. Skolen har 31 ansatte. Skolens administrasjon består av rektor, inspektør, IKT-ansvarlig, SFO-ledere og merkantil (1 dag/uka). Skolens ansatte er organisert i trinnteam/SFO-team og i små- og storskoleteam med sine teamledere. Skolen har også lærling og to perioder med praksiselever fra videregående skole i løpet av et kalenderår.

Ved Bagn skule har én lærere tatt videreutdanning i løpet av 2022.

Hedalen barne- og ungdomsskole

Hedalen barne- og ungdomsskole er en grunnskole fra 1. -10. trinn. Noe av undervisningen ved skole gjennomføres fådelt. Skolen var 5-delt våren 2022 (72 elever) og 4-delt fra høsten 2022 (78 elever). Elevene deles i mindre grupper i mange fag.

Årlige nye gruppesammensetninger er utfordrende med tanke på det sosial i klassene.

Skolens administrasjon består av rektor, inspektør i 40 %, IKT-ansvarlig, SFO-leder og merkantil som ivaretas av rådgiver OPK.

Ved HEBU har én lærere tatt videreutdanning i løpet av 2022.

Sør-Aurdal ungdomsskole:

Sør-Aurdal ungdomsskole er en grunnskole fra 8.-10.trinn.

Vår 2021: 79 elever

Høst 2022: 73 elever

Skolens administrasjon består av rektor 88,5 %, 3 teamledere, IKT-ansvarlig og merkantil (1,5 dag/uke). De ansatte er organisert i 3 team med hver sin teamleder.

Ved skolen har 2 lærere tatt videreutdanning i 2022.

Reinli barnehage:

TRYGGHET, GLEDE, RESPEKT. I Reinli barnehage skal alle barn og voksne hver dag føle seg sett, hørt og verdsatt.

Reinli barnehage har i 2022 vært organisert med 4 avdelinger, derav 1 småbarnsavdeling. Gjennomsnittlig 55 barn og 70 plasser.

- Barnehageåret deler seg midt i kalenderåret, og kan gi store variabler når det gjelder barn, ansatte og våre behov. Dette er utfordrende når det gjelder planlegging og økonomi.
- Vi har en spesialpedagog i kommunen som kun har vært i Reinli i 2022, og en fagpedagog.
- 2-3 faste tilkallingsvikarer har jobbet mer eller mindre fullt i langtidsfravær, og ekstra sommervikarer.
- Vi har hatt lærlinger innom i 2022 der en fikk fagbrev som barne-og ungdomsarbeider.

Begnadalen barnehage:

Satsingsområdet til barnehagen er relasjoner. Barnehagen har en avdeling med 6 barn (7 plasser). Barnehagen har praktisert mye utebarnehage i 2022.

Hedalen naturbarnehage:

Satsingsområdet er relasjoner samt kompetansebygging i personalgruppa. Gjennomsnittlig 20 barn (22 plasser). Barnehagen er organisert i 2 avdelinger.

Antall ansatte: 9. Administrasjon: 100 % styrer som deles med Begnadalen barnehage. 2 ansatte gjennomfører desentralisert barnehagelærerutdanning, 2020-2024. Begnadalen barnehage og Hedalen naturbarnehage har felles styrer. Styrer har startet på styrerutdanning i regi av Kompetanse for kvalitet.

Sør-Aurdal folkebibliotek:

Sør-Aurdal folkebibliotek består av hovedbiblioteket på Bagn og filialen i Hedalen. Biblioteket har 1,3 årsverk og god hjelp av fast frivillig.

Vassfaret leirskole:

Leirskolen driftes privat, men lærerne ved skolen er ansatt i Sør-Aurdal kommune. Kommunen får refusjoner fra andre kommuner som benytter seg av dette tilbudet. Det er 2 ansatte ved skolen. I tillegg leies det inn ekstrahjelp, med bakgrunn i forsvarlighet, dersom gruppene er store.

Kulturområdet:

Kulturområdet innbefatter ulike planer, kommunale tilskuddsordninger, Den kulturelle spaserstokken, Den kulturelle skolesekken og søknader om spillemidler. Det har vært økt aktivitet i Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken i 2022.

Sør-Aurdal kulturskole

Vår 2022: 46 elevplasser.

Høst 2022: 51 elevplasser

2 kor og 2 korps. Tilbudet til kulturskolen kan du finn her: <https://www.sor-aurdal.kommune.no/tjenester/skole-og-barnehage/kulturskole/>

Innvandrertjenesten:

Tjenesten ble lagt ned 1.august 2021 med bakgrunn i at kommunen ikke fikk anmodning om bosetting, og ikke hadde personer som deltok i introduksjonordningen. Etter anmodning om bosetting i 2022, ble det fra august ansatt leder (15 t per uke) og flyktningveileder i 50 %. Vi bosatte 13 flyktninger fra Ukraina i 2022.

Utvikling og utfordringer

Skole

Utvikling:

- **Laget rundt barnet/eleven:** Vi har startet et langsiktig arbeid for å bedre og styrke samarbeidet mellom tjenestene som arbeider for å ivareta barn/elever. Dette innbefatter blant annet veiledning fra Statsforvalter, arbeid med caser, samarbeid med høgskolen, gjennomgang av hvilke samarbeidsarenaer vi skal opprettholde, de ulike rollenes ansvarsområde og så videre. Dette arbeidet sees i sammenheng med Oppvekstløftet som er et regionalt arbeid med Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis og Barnevernsreformen/Oppvekstreformen.
- **Rehabilitering Hedalen barne- og ungdomsskole** er under planlegging, og prosjektleder har hatt en god dialog med de ansatte ved skolen.
- **Utviklingsarbeid (Oppfølgingsordningen):** Skolene har i 3 år deltatt i oppfølgingsordningen. Det er gjennomført samlinger for alle lærere i kommunen samt veiledning og arbeid ute på den enkelte skole. I tillegg er det nå ved alle skolene ressurspersoner som samarbeider med rektor. I det videre arbeidet er fokus blant annet på at skoleledelsen og de ansatte tar eierskap til videre skoleutvikling. Dette for å fortsette det gode arbeidet. Kommunen har et godt samarbeid med veileder fra Høgskolen i Innlandet og rådgiver oppvekst og kultur er sentral i dette arbeidet.
- Godkjenning av uteområdet: Det er gjennomført **tilsyn av uteområdet** i samtlige barnehager og skoler. Her gjenstår det fremdeles noe arbeid og dokumentasjon på lukking av avvik.
- **Nytt skoleadministrativt system** er under implementering. Dette har vært svært arbeidskrevende og har tatt mye tid, men vi har så langt erfart at dette er et system vil effektivisere og forenkle arbeidet framover.
- **PPT:** Skolene melder tilbake at PPTs tilstedeværelse på skolene er positivt og behandlingstiden har gått noe ned. Skolene har et godt og tettere samarbeid med PPT.
- Det er kjøpt inn en god del **lærebøker og digitale læremidler** i henhold til nye fagplaner. Bruken av digitale læremidler vil medføre økte kostnader for skolene, men det er viktig at vi har både lærebøker og digitale læremidler for å kunne ivareta alle elevene og utnytte fordelene ved de to ulike mediene.
- **Trivselsveiledere:** En av barneskolene har satt i gang opplæring av trivselsveiledere og har gode og inkluderende aktiviteter i friminutt. Erfaringen så langt er meget positiv, og vi bør vurdere om programmet er noe vi bør starte opp med ved den andre barneskolen.

Utfordring:

- **Laget rundt barn/elever:** Det er et langsiktig arbeid å skape en felles forståelse og et godt samarbeid mellom ulike tjenester. Vi har tidligere jobbet mer innenfor "egen silo", og vi er nå

inne i et spennende, vanskelig og tidkrevende arbeid med å bryte denne "silotenkningen". Vi arbeider med å skape forståelse, oppnå innsikt samt skape gode samarbeidsarenaer og felles rolleforståelse/ansvarsfordeling i laget rundt barn/elever.

- **Elevtall samlet sett i kommunen:** En nedgang i elevtallet er utfordrende, og spesielt ved den minste skolen vår. Når årskullene blir så små, er vi nødt til å slå sammen ulike årskull og undervise fådelt. Fådelt undervisning er krevende for de ansatte, og vi arbeider med å øke lærernes kompetanse innen fådeltpedagogikk. Vi ser også at sammenslåing av grupper er utfordrende med tanke på relasjoner innad i gruppen. Et lavere elevtall med færre ansatte er i tillegg mer sårbart med tanke på fravær og behovet for formell kompetanse i alle fag.
- **Arbeidet med skolemiljø og elever/familier som strever:** kompetanse fra andre tjenester må tidligere inn i dette arbeidet. Vi ser at barnehagene og skolene tar ansvar og setter inn ulike tiltak, men det tar for lang tid før vi kobler inn annen kompetanse. I noen tilfeller står vi overfor utfordringer vi ikke kan løse på en god måte alene. Innsatsteamet har ikke fungert optimalt, og det er nå satt i gang en endring forbundet med blant annet deltakere i teamet, rutiner, tettere samarbeid med rektorene og styrerne og metodikken som brukes i møtene. Leder og nestleder i innsatsteamet arbeider i lærende nettverk sammen med de andre lederne av innsatsteamene i Valdres.
- **Oppfølgingsordninga:** Sykefravær ved skolene og ved Høgskolen har gjort arbeidet noe utfordrende, men vi vil søke om å få utvide ordningen med ett år for å arbeide videre i dette samarbeidet. Fraværet har medført at vi ikke har fått brukt det statlige tilskuddet. Midlene er satt over i fond.

Barnehage:

Utvikling:

- Digital samhandling har blitt en naturlig del av barnehagen. Dette forenkler, effektiviserer og sikrer en tettere dialog.
- **Nytt barnehageadministrativt system** er under implementering. Dette har vært svært arbeidskrevende og har tatt mye tid, men vi har så langt erfart at dette er et system vil effektivisere og forenkle arbeidet framover.
- **Trafikkuke:** Som et tiltak i forbindelse med Trafikksikkerhetsplanen, gjennomførte barnehagene en uke der trafikk var tema. Flere ansatte var på kurs og barna fikk små drypp av tema i ulike aktiviteter. Trafikkuka vil komme inn i årshjulet for barnehagene framover.
- Barnehagene har brukt mye tid på å utvikle og implementere gode rutiner for barnehagene.
- Vi ser, blant annet gjennom at veiledning ifra vernepleier etterspørres, at det forebyggende arbeidet i barnehagene har fått enda mer fokus.
- Barnehagene deltar i den **regionale kompetansehevingen** for barnehage. Dette er et samarbeid mellom alle barnehagene i Valdres og Høgskolen i Innlandet.
- **Foreldreundersøkelsen:** Undersøkelsen ble gjennomført i 2022, og den gir svært positive tilbakemeldinger til alle barnehagene våre.
- Vi fikk ansatt 2 nyutdannede barnehagelærere i 2022, 2 fagarbeidere gjennomfører barnehagelærerutdanning og en styrer deltar på styrerutdanning.

Utfordring:

- **Tid til samarbeid og utvikling:** Lærerne i barnehagene har bare 30 timer med personalmøter på kveldstid gjennom barnehageåret. Møter på dagtid reduserer voksentettheten ute på avdeling, noe som er krevende. I en av barnehagene ble det gjennomført to ekstra møter med de ansatte på kveldstid for å heve kompetansen på spesifikke diagnoser. Dette var nødvendig, og ønsket fra de ansatte, for å kunne møte barn med sammensatte behov på en god måte.

Årsmelding 2022

- **Barn med sammensatte behov:** Vi opplever at antallet barn som trenger ulike former for tilrettelegginger øker. Dette er ressurskrevende, og i tillegg til økt bemanning arbeider spesialpedagogen direkte inn mot barn med enkeltvedtak. Tid til å arbeide forebyggende gjennom veiledning blir slik redusert.
- **Lavt barnetall ved Begnadalen barnehage:** Den største utfordringen for barnehagen er et **raskt synkende barnetall**, noe som gjør det vanskelig å legge tilrette for et allsidig tilbud for barna. Noen vil mangle leikekamerater på lik alder, med samme interesser og likt utviklingsnivå. Stabiliteten i personalet blir svært sårbar ved feks sykdom/fravær
- **Reinli barnehage; bygget:** Her kan kort nevnes at personalrom, printer, møterom og arbeidsrom er fordelt mellom to bygg, byggene er ikke universelt utformet, det er mange nivåforskjeller og dårlig ventilasjon.
- **Vikarer:** Det er fremdeles krevende å få tak i vikarer med rett kompetanse.

Biblioteket:

På grunn av fravær har dessverre aktiviteten ved bibliotek vært lavere enn ønsket og planlagt:

- Færre arrangement og mindre tid til å legge til rette for at biblioteket skal være en god møteplass.
- Oppryddingen ved filialen i Begnadalen har blitt noe utsatt.
- Klargjøring for meråpent bibliotek på Bagn. Flere bøker har fått brikker, men mye gjenstår.

Bemanningen har vært 40 % lavere enn vanlig, men aktiviteten har til tross for dette vært god:

Statistikk 2022

	Hovudbiblioteket på Bagn	Hedalen filial	Begnadalen filial
Besøk	4 933	1 631	181
Totale utlån alle medier	8 542	3 956	320
Klassebesøk	114	39	7

I tillegg har biblioteket:

- Opprettet et godt samarbeid med Joker Finnøen i Begnadalen der lånerne kan hente bestilte bøker. Dette utviklet seg til et "Bok i butikk-tilbud" .
- Startet opp arbeidet med å rydde ut av filialen i Begnadalen.
- Arrangert Valdres litteraturfestival: I løpet av ei drøy uke hadde Sør-Aurdal folkebibliotek 5 arrangement. Det var 39 arrangement totalt i Valdres.
- Hatt flere samarbeid med Frivilligsentralen: 3 "Litteratur rundt bålet-arrangement" og i mai var det to "Litteratur-tur-arrangement" som en del av #sammenpåtur. Arrangementene var i Hedalen, Begnadalen og på Bagn.

Kulturområdet:

- Aktiviteten i **Den kulturelle skolesekken** og **Den kulturelle spaserstokken** har tatt seg opp igjen i 2022.

Årsmelding 2022

- Det har vært stor aktivitet med **utbygging og ferdigstilling av anlegg** for idrett og fysisk aktivitet i kommunen med støtte fra spillemidlene. Oppvekst og kultur følger opp spillemiddelsaksbehandlingen med søknader og utbetalinger, og rullerer årlig kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet 2022-2025..
- **Sør-Aurdal svømmehall** er godt besøkt og anlegget har stimulert til økt aktivitet. Bagn Røde Kors som har badevaktene ved folkebadet melder om stor pågang ved folkebadet.
- **Kulturkvelden 2022** ble arrangert i Sør-Aurdalshallen i november 2022 med prisutdelinger for hele tre år. Endelig kunne kommunen arrangere en stor kulturkveld i samarbeid med kulturlivet, og prisvinnerne fikk tildelt kulturpriser og idrettspris av ordføreren.
- **UKM Valdres 2022** ble arrangert som fylkesfestival for region Valdres i kulturhuset på Fagernes.

Kulturskolen:

- **Lavere søkning** til kulturskole, men pr i dag har vi likevel venteliste på ett tilbud. Vi burde kunne ta inn de elevene som søker plass hos oss. Noe av utfordringen her er utstrakt bruk av innleie fra andre kommuner. Å ikke "eie" våre egne lærere vanskeliggjør et gjensidig eierforhold til skole og elever, og det er i tillegg en kostbar løsning. Rektor i kulturskolen ser hele tiden etter samarbeid med grunnskolen for å finne lærere også til kulturskolen.
- **Nyttårskonserter** var et særs flott arrangement, og deltakere og tilhørere har kommet med positive tilbakemeldinger.
- **Korps og kor** jobber bra, og deler av dette miljøet har produsert gode forestillinger og konserter av høy kvalitet for kommunens innbyggere.

Vassfaret leirskole:

- I 2022 hadde leirskolen flere grupper fra andre kommuner enn det de hadde lagt inn i budsjettet.
- Med utgangspunkt i avtaler gjort for 2023, ser vi at aktiviteten ved skolen vil bli merkbart lavere.
- De som arbeider på leirskolen ønsker endring i sin arbeidssituasjon, og vil gå tilbake til grunnskolen fra januar 2025.

Oppvekst og kultur samlet sett:

Utvikling:

- **Teams:** Digital samhandling innad i tjenestene, mellom tjenestene og mellom tjenestene og andre samhandlingspartnere, har gjort et kvantesprang. Dette har muliggjort et tettere samarbeid og frigjort tid som ellers ville blitt brukt til møtevirksomhet, telefonsamtaler og kjøring. Vi har fått en arena der vi kan samarbeide om dokumenter, innhente/dele informasjon og lettere kommunisere.
- **Kompetanseheving:** Bruken av Webinar, digitale samlinger, digitale kompetansepakker og videreutdanning som gjennomføres digitalt, har gitt oss muligheter til kompetanseheving på alle nivå i organisasjonen.
- **Ledelse:** En utstrakt bruk av Teams gjør det mulig for ledere å være tettere på.
- Avdelingslederne og rådgiverne innen oppvekst og kultur samarbeider svært godt, de hjelper hverandre og bidrar i fellesskap med å finne gode løsninger. Fokuset er på helheten; hva er den beste løsningen for barnet/eleven i Sør-Aurdal.

Utfordring:

Årsmelding 2022

- **Rett kompetanse:** Det er vanskelig å få søkere med rett kompetanse, det være seg mellomledere, barnehagelærere og lærere. Dette er spesielt krevende med tanke på vikarer.
- **Fravær blant ansatte:** Vi har en grunnbemanning i barnehagene våre som ligger på det nasjonale kravet. Dette gjør at et fravær må dekkes inn med vikar. En økt grunnbemanning ville skapt en mer stabil hverdag for ungene og en forutsigbarhet for de ansatte. Det vil også gi oss mulighet for å tilby plass dersom noen flytter til kommunen etter hovedopptaket. Vi vil kunne ivareta den faglige kvaliteten på en bedre måte.
- **Administrative ressurser:** Vi har ikke nok ressurser til å kunne svare ut bestillinger fra politikerne, og utrede og forberede saker som skal opp til politisk behandling, innen ønsket tid. Vi klarer heller ikke å prioritere nok tid til å videreutvikle internkontrollsystemet vårt. De samme oppgavene skal gjennomføres uavhengig av kommunestørrelse, og uavhengig av antall administrative stillinger. Dette er svært krevende.

Status økonomi

Beløp i 1000

Virksomhet	Regnskap	Regnskap	Rev. bud.	Avvik i kr	Avvik i %
	2021	2022	2022		
1600-Innvandrertjeneste	479	646	29	-617	-2112,9 %
2100-Bagn skule	14 430	17 946	17 534	-413	-2,4 %
2110-Oppvekst og kultur, felles drift	7 913	6 479	8 163	1 683	20,6 %
2200-Sør-Aurdal ungdomsskole	11 736	12 918	12 190	-728	-6,0 %
2300-Begnadalen skole	3 902	1 488	1 274	-214	-16,8 %
2320-Begnadalen barnehage	1 896	1 886	1 848	-38	-2,0 %
2330-Hedalen naturbarnehage	3 827	3 434	3 386	-48	-1,4 %
2340-Reinli barnehage	9 476	9 783	9 953	170	1,7 %
2350-Sør-Aurdal folkebibliotek	1 155	1 122	1 143	21	1,9 %
2400-Hedalen barne- og ungdomsskole	7 757	8 592	8 721	129	1,5 %
Sum	62 570	64 294	64 240	-54	-0,1 %

Kommentar til status økonomi

Økonomistatus:

Tjeneste	Mindreforbruk (+) /merforbruk (-)	Årsak
Innvandrertjenesten	-617 000 (-2112,9%)	Det var ikke lagt inn budsjettmidler til drift av innvandrer-tjenesten i 2022. Dette på grunn av stor usikkerhet rundt behovet for bosetting. Integreringstilskudd ført sentralt.
Bagn skule	-412 000 (-2,4%)	Høyere utgifter forbundet med skoleskysst enn budsjettet; kommunale vedtak. Foreldrebetaling SFO lavere enn budsjettet.
SAUS	-728 888 (-6%)	3 nye sakkyndige vurderinger, økte ressurser, og vedtak om spesialundervisning i løpet av skoleåret. Store uforutsette utgifter forbundet med tiltak fra barnevernet.
HEBU	129 000 (+1,5%)	Noe underbudsjettering inntekter gjesteelever og

Årsmelding 2022

		etterbetaling av lønn på grunn av feil utregnet stillingsprosent.
Reinli barnehage	170 000 (+1,7%)	Sykelønnsrefusjoner høyere enn utgifter til sykevikar. Det har vært svært krevende å få satt inn vikar, og mye av fraværet har blitt ivaretatt ved omorganisering internt.
Begnadalen barnehage	-38 000 (-2%)	Det var ikke budsjettert med lønnsutgifter til lærling, men vi valte å ta inn lærlinger for å kunne avhjelpe behovet for lærlingplass.
Hedalen naturbarnehage	-48 888 (1,4 %)	2 studenter som tar barnehagelærerutdanning medfører at det settes inn noe vikar. Økte matutgifter
Sør-Aurdal folkebibliotek	21 000 (+1,9%)	På budsjett
PPT	-475 000 (-32,6%)	PPT er økt med ett årsverk for å kunne ivareta arbeidet ut imot barnehage og skole ved fravær.
Oppvekst og kultur felles drift	+1 417 000 (+37,7%)	Ubrukte lønnsmidler og økte inntekter
Kulturområdet	0	Aktiviteten er på budsjett.
Sør-Aurdal kulturskole	+238 000 (20,3%)	Det er ikke satt inn vikar ved sykefravær, noe som medfører økte inntekter. Det ligger inne i budsjett 22' ulike tillegg som ikke har vært aktuelle. I tillegg er inntektssiden 54' høyere enn budsjettert; salg av lærer og økt brukerbetaling.
Vassfaret leirskole	505 000 (169,4%)	Flere grupper/skoler enn det som lå inne i budsjett. Økt inntektsside uten å måtte øke utgiftssiden tilsvarende.

Sykefravær

Fravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
Årlig sykefravær 2020	2,24 %	6,19 %	8,43 %
Årlig sykefravær 2021	2,13 %	7,45 %	9,58 %
Årlig sykefravær 2022	2,04 %	6,24 %	8,28 %

Status sykefravær og HMS

Sykefraværet er redusert i 2022 sammenlignet med 2021.

Helse og omsorg

Tjenesteområdebeskrivelse

Helse og omsorg består av følgende tjenesteområder:

- Helse- og omsorg administrasjon
- Institusjon
- Tilrettelagte tjenester
- Hjemmetjenesten
- Helsestasjon og skolehelsetjenesten
- Legetjenesten
- Ergo- og fysioterapitjenesten
- Psykisk helse
- Interkommunale tjenester

Helse- og omsorg administrasjon

Tjenesteområdet består av administrasjon innen Helse og omsorg, i tillegg er Tildelingskontoret og Velferdsteknologikoordinator organisert her. Tildelingskontoret skal saksbehandle og tildele tjenester i hht lovverk og retningslinjer, samt være kommunens lovpålagte koordinerende enhet. Tjenesten er også systemansvarlig for journalprogrammet Profil og turnusprogrammet VER.

Institusjon

Sør-Aurdalsheimen er kommunens høyeste omsorgsnivå og består av 6 avdelinger (5 langtidsavdelinger og 1 rehabilitering-/ korttidsavdeling), produksjonkjøkken og vaskeri/ renholdsavdeling. I tillegg er dagtilbud for hjemmeboende demente organisert under Sør-Aurdalsheimen. Nyopprettet fag- og kvalitetssykepleier stilling er organisert under hjemmetjenesten, men jobber innen både institusjon og hjemmetjeneste.

Tilrettelagte tjenester

Tjenesteområdet består av 4 bofellesskap - tre i Bagn og ett i Hedalen, samt at tjenesten følger opp ett borettslag og flere som bor utenfor bofellesskap. I tillegg kommer arbeids- og aktivitetstilbud - Tingvolltoppen og kantine. Tingvolltoppen har kombinert arbeidstilbud og 6 VTA-plasser i samarbeid med Valdres Arbeidssenter. BPA (Brukerstyrt personlig assistanse), støttekontakt, avlastning og omsorgsstønad er også organisert under tilrettelagte tjenester.

Hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten inneholder hjemmesykepleie som utfører helsehjelp, og praktisk bistand/hjemmehjelp som utfører renhold etter vedtak. Tjenesten er organisert med en leder og har to sykepleiekoordinatorer tilknyttet hver avdeling. Avdelingene har kontorer på Bagn og i Hedalen. Tjenestens demenskontakt og kreftkontakt jobber på tvers av avdelingene og samhandler også med andre tjenesteområder innen sine spesialfelt til det beste for både pasienter, pårørende og for veiledning og støtte til kolleger. Nyopprettet fag- og kvalitetssykepleier stilling er organisert under hjemmetjenesten, men jobber innen både institusjon og hjemmetjeneste. Stillingen samarbeider også med andre tjenesteområder ved behov.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Tjenesteområdet driver helsefremmende og forebyggende virksomhet. Målet er å fremme barn og unges fysiske, psykiske og sosiale helse, samt å forebygge sykdom og skade. Tjenesten er et gratis lavterskeltilbud til alle barn og unge i alderen 0 – 20 år, samt deres familier. Tjenesten gir også tilbud til gravide som går til svangerskapskontroll i tilknytning til helsestasjon. Føringer for tilbudet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, er gitt i Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Legetjenesten

Legetjenesten gir nødvendig helsehjelp til alle som bor og oppholder seg i kommunen. Legene har oppfølgingsansvar overfor sykehjem, helsestasjons- og skolehelsetjenesten og hjemmesykepleie, samt ivaretar kommuneoverlegeoppgaver. I tillegg deltar legene i det interkommunale legevaktsamarbeidet som vi er lovpålagt å ha.

Ergo- og fysioterapitjenesten

Tjenesteområdet består av Ergo- og fysioterapitjenesten, Kommunale hjelpemidler og Frisklivssentralen.

Hjelpemiddelformidling kan deles grovt inn i to deler. Utlån av kommunalt eide hjelpemidler, til personer som har kortvarig hjelpemiddelbehov, og langvarig utlån fra hjelpemiddelsentralen. Ambulerende vaktmester distribuerer, holder orden, monterer og reparerer hjelpemidler i kommunen.

Ergo- og fysioterapitjenesten gir polikliniske behandlinger, driver hjelpemiddelformidling i samarbeid med ambulerende vaktmester og hjelpemiddelkontakter i øvrige tjenester, er en del av skolehelsetjenesten, følger opp i barnehager, helsestasjon og er en del av teamet på rehabiliteringsavdelingen.

Frisklivssentralen er en helsefremmende og forebyggende kommunal helsetjeneste, og jobber for å fremme fysisk og psykisk helse og forebygge utvikling av sykdom for alle i kommunen. Fokuset er mestring, livskvalitet og helse hele livet. Tilbudet er et lavterskeltilbud for alle aldergrupper. Frisklivssentralen har tilhold i kommunehuset/ Tingvoll.

Psykisk helse

Tjenesteområdet består av tjenestene Psykisk helsearbeid, Kommunepsykolog og Fekjærtunet overgangsboliger.

Psykisk helsearbeid er et tilbud til den som opplever psykisk sykdom eller er i en vanskelig livssituasjon. Tjenesten gir tilbud om individuelle samtaler, gruppe-/kurstilbud, nettverksmøter, dagtilbud og noe miljøarbeid.

Kommunepsykolog ble lovpålagt for kommunene å ha fra 2020. Vi samarbeider med Etnedal kommune om kommunepsykolog, der Sør-Aurdal er vertskommune og vi fordeler ressursen med 40% til Etnedal og 60% til Sør-Aurdal

Fekjærtunet overgangsboliger. Består av 6 overgangseiligheter, som tar imot pasienter fra Fekjær psykiatriske senter. Er et samarbeid mellom kommunen, NAV og Fekjær v/ poliklinikken, samt tett samarbeid med hjemkommunen til beboer. Kommunen bidrar med boveiledning / miljøarbeid / sosial

trening. Tjenesten skal være et økonomisk «null-løp» for kommunen, da dette er et tilbud som ligger mellom første og andrelinjetjenesten, og er ingen lovpålagt tjeneste.

Interkommunale tjenester

Tjenesteområdet består av Barneverntjeneste + Barnevernvakt, Krisesenter, Miljørettet Helsevern, Nok (tidligere SMISO), Helserådgiver, Regional kreftkoordinator, Jordmortjeneste, NAV, FACT-team, Valdres lokalmedisinske senter (VLMS) m/ legevakt, intermedisær avdeling og kommunale akutte døgnplasser. De interkommunale tjenestene sikrer at Sør- Aurdal kommune har mulighet til å innfri de lovkrav som stilles på de tjenestene som krever mer spesialisert behandling /kompetanse, samt det bidrar til å gjøre tjenestene mer robuste.

Utvikling og utfordringer

Kommunen skal ha et kvalitativt og desentralisert godt helse- og omsorgstilbud for innbyggerne. Kommunen skal sikre gode individuelle vurderinger når tjenester tildeles, med fokus på hva som er viktig for tjenestemottakeren basert på behovsvurdering. I tillegg til lovverket, er kvalitetsreformen Leve Hele Livet og Barnevernreformen/ Oppvekstreformen, sammen med spesielt Temaplan for Helse og omsorg, førende for hvordan sektoren har jobbet.

Det oppleves at det stadig jobbes mer og mer på tvers av tjenesteområder i sektoren, samt på tvers av sektorene i kommunen - dette i tråd med planene våre. I tillegg samarbeides det regionalt i Valdres, i Innlandet og med spesialisthelsetjenesten, der det er hensiktsmessig og/ eller påkrevd (lovpålagt).

Sammen med resten av Valdres kommunene har Sør-Aurdal deltatt i Nasjonalt Velferdsteknologiprogram. Dette er et samarbeid mellom KS, Direktoratet for e-helse og Helsedirektoratet som skal bidra til at flere kommuner tar i bruk velferdsteknologi. Programmet skulle opprinnelig vare ut 2020, men er forlenget ut 2024. En prosjektgruppe i Valdres, der vår velferdsteknologikoordinator har deltatt fra Sør-Aurdal, har gjort en god jobb i fht å få på plass rutiner, sett på hva som må til og hvordan eventuelle nye teknologiske løsninger skal innføres, med mer. Det kan nevnes signalanlegg (sykehjem), medisindispensere, trygghetsalarmer, digitale tilsyn osv. Det har også vært fokus på kompetanseheving i fht velferdsteknologi, dette gjelder både ansatte og innbyggere. Sammen med Frivilligsentralen og Biblioteket arrangerte Helse og omsorg Digital kafé for seniorer, både på Bagn og i Hedalen i oktober, november og desember. Tilbudet forsetter i første kvartal i 2023.

Helhetlig boligplan for kommunen ble utarbeidet av en arbeidsgruppe med representanter fra Helse og omsorg og Plan og teknisk, og ble politisk vedtatt i september. Den består av en boligpolitisk og en boligsosial del, med tilhørende tiltaksdel. Et av tiltakene i den boligsosiale delen er å opprette et tverrfaglig boligsosialt team - dette ble det søkt om tilskuddsmidler for å komme i gang med. Forarbeid og rekruttering av medarbeidere til teamet ble gjort siste månedene av året, og teamet startet sitt virke januar 2023. Flere av tiltakene i den boligsosiale delen har Helse og omsorg hovedansvar for, og arbeidet med dette fortsetter i 2023.

I hht budsjettvedtak (nytt tiltak i 2022) ble stilling som fag- og kvalitetssykepleier opprettet i løpet av året - se nærmere omtale under tjenestene.

Det jobbes kontinuerlig med kompetanseheving i tjenestene. Bruk av nhi- e-læring er et viktig verktøy som nyttes til dette. Det legges opp til noen obligatoriske kurs for alle ansatte gjennom året, samtidig som kursportalen er tilgjengelig slik at ansatte selv kan ta kurs de ønsker kompetanseheving i. I tillegg ligger også kursportalen i Kompetansebroen tilgjengelig for alle ansatte.

Vi har flere ansatte som er i gang med og/ eller har fullført utdanning til helsefagarbeider i løpet av året, samt noen som er i gang med sykepleier- og vernepleierutdanning. Vi har også noen - både på fagarbeider- og bachelornivå - som tar videre-/ etterutdanning. Nasjonalt senter for Aldring og helse arrangerer på oppdrag fra Helsedirektoratet kursopplegg i ulike omfang og tema, og vi har flere ansatte som har gjennomført/ gjennomfører ulike "ABC-permer" (Demensomsorgens ABC, Mitt Livs ABC, Psykiske sykdommer i eldre år). Alt dette er viktig kompetanse som sektoren trenger i møte med de utfordringer vi står over for.

Andre kompetansehevende tiltak er deltagelse i kommunenettverk, noe vi ser er nyttig i fht å dra prosesser, dele erfaring og lære av andre. Nettverk/ Prosjekt "Rett tiltak til rett tid" er et samarbeid mellom bl.a. kommuner i Innlandet, KS, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Statsforvalteren og Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) - der sistnevnte drar prosjektet. Målet er at personer med demens og deres pårørende fanges opp til rett tid og sikres gode og tilpassede tjenester. Vi deltar også i "Fagnettverk psykisk helse og rus hos eldre" - USHT leder også dette nettverket. Prosjektgruppene i begge nettverkene er sammensatt tverrfaglig og fra flere tjenester i sektoren, noe vi ser er veldig positivt. Utfordringen er å finne rom i en hektisk hverdag med å få delt kompetansen til andre kolleger, men dette jobbes det kontinuerlig med.

Helse og omsorg jobber kontinuerlig med å se på ulike muligheter for hvordan best organisere tjenestene med tanke på å nytte de ressurser vi til en hver tid har, på best mulig måte. Etter en lenger tids utprøving ble det besluttet å organisere hjemmetjenesten med en avdelingsleder og 2 sykepleierkoordinatorer. Fra oktober ble stilling som avdelingsleder for Helse og familie omgjort til en rådgiverstilling for Helse og omsorg, dette for å kunne bistå kommunalsjefen på en enda bedre måte. Faglederstillingene i Helse og familie fikk samtidig ansvar som avdelingsledere, med både fag, personal og økonomiansvar.

Det er en utfordring for tjenestene at det er mange praktisk bistandsoppgaver og andre ikke-helserelaterte oppgaver som må gjøres av helsearbeidere på alle nivå. Det må løftes i hele sektoren å finne ut hvordan vi best mulig kan løse slike oppgaver i fremtiden. Viktige spørsmål å stille seg er da hva er det offentlige sitt ansvar, og hvilke tjenester skal ha ansvar for slike oppgaver, samtidig som det må informeres ut til innbyggerne slik at det er en felles forventning og forståelse av hva den enkelte tjenestemottaker eller pårørende må gjøre selv til tross for at de mottar helsetjenester. Helsetjenestene er behovstyrt, individuelt vurdert og vedtaks festet, og med fremtidig utfordringsbildet må det jobbes med å nytte kompetansen mest mulig effektivt og plassere oppgaver der de hører hjemme. Det er også viktig å sette i system og videreutvikle samarbeidet mellom de frivillige og det offentlige. Reformen Leve hele livet tar også for seg disse utfordringene og tjenestene/ sektoren er i gang med utviklingsarbeidet jmf. reformen.

Utsagnet om at det blir vanskelig å rekruttere og fjerne i yrkesaktiv alder, merker sektoren allerede. Gjennom 2022 har vi kjent på vanskeligheter med å rekruttere ansatte til både faste stillinger og vikariater, og vi ser det samme i de andre Valdres-kommunene og landet forøvrig. Dette medfører at de ansatte vi har må jobbe ut over sine stillingsstørrelser, og i blant mer enn ønskelig. Over tid sliter dette, og resulterer i blant i sykefravær. Det jobbes iherdig alle steder med og legge tilrette så langt det er mulig for at de ansatte skal ha det bra på jobb, slik at vi beholder de dyktige medarbeiderne vi har og rekrutterer nye ansatte til oss.

Det er lagt ned en formidabel jobb ute i tjenestene fra alle ledere og medarbeidere gjennom hele året, som virkelig er verdt å merke seg - så stor honnør til alle for en uvurderlig innsats!!

Tildelingskontoret

Tildelingskontoret (TDK) måtte i fbm pandemien gi fra seg ressurser til legekantoret i 2021, og hadde dermed med seg et ganske stort etterslep på saksbehandling inn i 2022. Dette har vært jobbet med gjennom hele året, men med stadig nye søknader har dette vært en seig jobb. Det er leid inn noe ekstrahjelp, men vi er likevel ikke helt ajour/ der vi bør være ved årsskifte. En ser også en økning i søknader og mer komplekse saker som krever mer tid til saksbehandling og koordinering. TDK er kommunens koordinerende enhet, og med tanke på kompleksitet og sammensatte behov, bør det vurderes å øke ressursene til dette arbeidet. Ved å ha nok ressurser ved TDK, vil vi raskere få gjort gode kartlegginger og saksbehandling slik at tjenestene har gode vedtak å jobbe etter så tidlig som mulig.

Institusjon

I 2022 har behovet for avlastning og korttidsopphold vært mye større enn tidligere år. I mange måneder har vi brukt 12-14 plasser til korttids- og avlastningsopphold (i utg.pkt 8 plasser). Dette genererer mye mindre inntekter enn langtidsopphold. Det er og mer krevende for drift, da det ofte er mer oppfølging for personalet både på avdeling og på renhold. Dette har nok slitt på personalet og kan være årsak til høyere korttidsfravær til tross for 5. dagvakt. Rehab.avdelingen ble styrket med en ekstra dagvakt i 2022 - jf. tiltak knyttet til budsjettvedtak.

I 2022 har vi hatt mindre tilgang på vikarer enn tidligere. Det merkes på søkermasse ved utlysning av ledige stillinger og ved ferieavvikling. Det har vært mindre tilgang på skoleungdommer som ønsker å jobbe i ferie og helger, noe som har ført til mer overtidbruk. Dette sliter også på de fast ansatte som må jobbe mer enn de ønsker.

Mye tid har gått med for å få implementert det nye alarmanlegget vårt fra Atea/Sensio. Dette har også medført store utgifter til månedlige lisenser, dette var det ikke budsjettet penger til. Anlegget ble tatt i bruk til sommerferien, og har til tider vært noe ustabil og feil på utstyr levert av Atea. Dette har skapt endel frustrasjoner og mye arbeid. Når det nå begynner å fungere mer stabilt ser vi at det er et godt velferdsteknologisk hjelpemiddel som hever kvaliteten og sikkerheten for pasientene.

I februar gikk leieavtalen (Austgarn) med Nord Aurdal ut. Avviklingen var utfordrende, personellmessing, og det var mye praktisk arbeid med å avvikle en avdeling.

Oppgradert endel teknisk utstyr på kjøkken og avdeling. Det merkes at det nå er 20 år siden sykehjemmet ble rehabilitert, og at vedlikeholdskostnadene øker.

Etter at Koronarestriksjonene ble opphevet i februar i 2022, har det blitt lettere å drive sykehjemmet i forhold til aktiviteter for pasientene. Frivillige har igjen tatt opp alle sine tidlige aktiviteter til stor glede for pasientene. Konserter i regi av den kulturelle spaserstokken er også godt i gang igjen, og dette er et kjærkommet avbrekk i dagene. Ellers er også personalet flinke til å finne anledninger til å gjøre litt ekstra for pasientene til tross for hektiske dager, her kan nevnes bl.a. solskinnsfest, filmkvelder, oktoberfest, adventskalender, julebord.

Tilrettelagte tjenester

Gjennom 2022 har tjenesten hatt høyt sykefravær samt stor mangel på vikarer, dette har ført til stor bruk av overtid. Dette har også vært en utfordring mtp tjenesteproduksjon, da flere vakter har hatt lav bemanning. I tillegg har underbemanning og sykefravær gått ut over kvaliteten på opplæring.

Rekruttering til faste stillinger har også vært utfordrende, vi har lyst ut etter vernepleiere ved flere anledninger uten kvalifiserte søkere. Her har vi også gått ut med mulighet for dagjobb. Også helsefagarbeidere er utfordrende å rekruttere. Vi har hatt ute flere utlysninger også for helgestillinger og tilkallingsvikarer, men med lite søkere. Vi har derfor svært mye vakante helger, hvor de ansatte ofte går underbemannet, det må ofte leies inn på overtid, ansatte går doble vakter, og jobber generelt mer enn de ønsker. Det er også økning i behov for pålegging av merarbeid og overtid.

Vi fikk i løpet av 2022 til tross for lite søkere økt dekningen vår av treårig høyskoleutdannede. Vi har nå en gruppe med 3-årig høgskoleutdannede med ulik bakgrunn, som gir et godt spenn i fokus og kvalifikasjoner, som vi mener er til brukeres beste, da det er ulike caser, aldersgrupper og utfordringer. Ansatte har også fått tilbud om utvidet støtte til vernepleierutdanning.

Dette året fikk vi økt det faglige fokuset, ved å kunne sende ansatte på kurs igjen etter korona. Ansatte har fått tilbud om Hafjellseminar, og NAFO for høyskoleutdannede. Dette ses på som viktig både for tjenestekvalitet og for ansattes trivsel og mestringsfølelse.

Vi har hatt et større samarbeid med andre avdelinger enn tidligere, da både Sør-Aurdalsheimen, hjemmetjeneste og psykisk helse. Dette har ført til bedre tjenester til brukere, mer trygghet og kompetanseheving for ansatte, og er et skritt i riktig retning for mer samarbeid på tvers av avdelinger.

Mot slutten av 2022 bestemte vi oss for å melde på hele tjenesten til å være med på det innovative prosjektet Rusta for framtida som drives av KS. Det er et nettverk med 7 andre kommuner i Innlandet. Hovedmålet er å kartlegge status, samt behov videre for å kunne møte fremtidens utfordringer sett i lys av økende antall eldre i kombinasjon med færre yrkesaktive. Hvordan skal vi drive tjenestene anderledes, i stedet for å belage oss på å rekruttere oss ut av krisa. Det skal Rusta for framtida hjelpe oss å finne svar på, og det har oppstart på nyåret 2023 og er tenkt å vare i 1,5 år. Underveis får tjenesten flere oppgaver som skal løses, der nøkkelen er medarbeiderdrevet innovasjon - medarbeiderne er de nærmeste til å se mulighetsrommet og de må derfor involveres i stor grad i arbeidet.

Parallelt med dette besluttet vi å be om ekstern bistand til å ha en driftsgjennomgang ved siden av. Hensikten er å se på kriterier og utmåling av vedtak, samt hvordan vi organiserer tjenesten deretter. Gjennomgangen vil til slutt gi oss en rapport på hvordan vi ligger an, og hvilke tiltak vi bør gjøre.

Arbeidstilbudet ved Tingvolltoppen er stort sett tilbake i normal drift etter redusert/ tilpassa drift under pandemien. Hovedaktivitet/ -oppgavene er vedproduksjon til slag (som også blir levert dersom ønskelig), klessortering (det hentes klær ved miljøstasjonene som sorteres for videre distribusjon), henting/ levering av arbeidstøy fra ytre del av kommunen som vaskes ved Sør-Aurdalsheimen, samt drift av kantina på Tingvoll. Pga økte priser på drivstoff og varer (tømmer, matvarer osv), er prisene økt noe på det som selges. Dette er viktig tilbud for brukerne, med meningsfulle aktiviteter som også stimulerer til økt mestring i hverdagen.

Hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten er organisert med en leder (kontor Austgarn-SAH) og har to sykepleiekoordinatorer tilknyttet hver avdeling. Sykepleiekoordinatorene har delegert stedlig ansvar for tjenesten og pasient- og pårørende oppfølging. Leder har personalansvar og oppfølging av økonomi samt fagansvar.

Høsten 2022 startet fag- og kvalitetsykepleier for hjemmetjeneste og sykehjem opp - dette i tråd med nytt tiltak vedtatt i budsjett for 2022. Fag- og kvalitetsykepleier er organisert under leder i hjemmetjenesten, men jobber ut mot begge tjenestested. Formålet med fag- og kvalitetsykepleier er å

Årsmelding 2022

sikre og koordinere undervisning og veiledning i tjenesten, samt å bistå lederne med å videreutvikle og sikre et helhetlig, fremtidsrettet og faglig solid tjenestetilbud til kommunens innbyggeren.

Tjenesten har tett samarbeid og dialog med kommunens tildelingskontor, i tillegg til å samarbeide med de andre utøvende tjenesteområdene i sektoren. I 2022 ble det etter vedtak gitt hjemmesykepleie til 133 unike tjenestemottakere og praktisk bistand/hjemmehjelp til 73 unike tjenestemottakere. Det leases 7 tjenestebiler.

Demenskontakt og kreftkontakt jobber på tvers av tjenesten og samhandler også med andre tjenesteområder innen sine spesialfelt til det beste for både pasienter og pårørende, og for veiledning og støtte til kolleger.

Det jobbes kontinuerlig med implementering av velferdsteknologisk løsninger. Det er tatt i bruk flere elektronisk medisin-dispensere, som er positivt tatt imot både av pasienter, pårørende og tjenesten forøvrig. Høsten 2022 var det oppstart med å innføre digital hjemmeoppfølging i form av bruk av hodekamera opp mot sårpoliklinikk. Opplæring og igangsetting skjer første halvår 2023. Dette er et samarbeidsprosjekt med flere av Innlandets kommuner, og det er fag- og kvalitetsykepleier sammen med en ressursgruppe fra tjenesten som leder dette arbeidet i vår kommune.

Gjennom hele 2022 har tjenesten jobbet med "Rusta for fremtiden", et program gjennom KS i fht innovativ bemanningsledelse. Prosjektgruppa har bestått av HR-sjef, kommunalsjef, økonomisjef, HTV representant, avdelingsleder og to verneombud. Programmet skal hjelpe tjenesten i å se muligheter i dagens drift med de utfordringene vi vil møte fremover med flere eldre og færre yrkesaktive. Alle ansatte følger arbeidet i programmet med egen tema og involvering på månedlige avdelingsmøter. Samtidig som tjenesten skal rustes for framtida ser en viktigheten av å jobbe mot at både ansatte, pasienter/pårørende og innbyggerne generelt har en felles forståelse for hvordan tjenesten organiseres, driftes og ytes og at tjenesteyting som gis er behovbasert og individuell.

Det er kontinuerlig jobbing med kompetanseheving i tjenesten, ved bruke av de ulike verktøyene nevnt innledningsvis for hele sektoren. Det er fag - og kvalitetsykepleier som etter oppstart har hovedansvar for å følge opp dette arbeidet ute i tjenesten. Det har vært et svært positivt og etterlengtet tilskudd for å få økt fokus på fagutvikling og kompetanseheving.

Det er en utfordring for tjenesten at det er mange praktisk bistandsoppgaver og andre ikke helserelaterte oppgaver som må gjøres av helsearbeidere på alle nivå. Det må løftes i hele sektoren å finne ut hvordan vi best mulig kan løse slike oppgaver i fremtiden. Tjenesten skal ha fokus på at innbyggerne skal greie seg i eget hjem så lenge som mulig. Tjenesten samhandler tatt med ergo-fysioavdelingen mtp tilretteleggingsmuligheter og hjelpemidler, både for pasienten, men også for at ansatte skal ha gode arbeidsmessig forhold (HMS).

Hjemmetjenesten yter tjenester i mange av kommunens omsorgsboliger og det ses på som en stor utfordring at flere av omsorgsboligene ikke er innenfor kravene for universell utforming. Det må løftes opp i arbeid med boligplan og fremtidig utbedring av kommunens boligmasse. Er boligene godt tilrettelagt vil beboerne i større grad enn i dag kunne greie seg lenger selv, og tjenesten vil kunne bidra med helsehjelp og i mindre grad praktisk hjelp. Også her er riktig bruk av kompetanse og arbeidsfordeling viktig å tenke på i årene som kommer.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten søkte og fikk innvilget styrkingsmidler fra Helsedirektoratet. Dette resulterte i ansettelse av helsesykepleier i 60 % stilling fra august. Det gjorde at vi hadde mulighet for økt tilstedeværelse på de ulike skolene.

Det har vært en del sykemeldinger i tjenesten i 2022. Vi har klart å utføre lovpålagte tjenester til tross for dette, men det har selvfølgelig gått noe ut over tilgjengeligheten for våre brukere og samarbeidspartnere.

Det var 27 fødsler i kommunen i året som gikk. Dette er svært gledelig, samtidig som det har tatt mye tid. Vi gjenopptok regelmessige barseltreff i løpet av året, og det har vært stor oppslutning om dette tilbudet.

Vi har deltatt aktivt i "Oppvekstløftet", sammen med oppvekst, der blant annet kompetansenettverk, Innsatsteam og koordinatorrollen har vært viktige tema.

Innsatsteam for barn og unge har blitt gjennomført hver måned, og vi ser hele tiden på hvordan vi kan videreutvikle dette for best mulig nytte. "Vesleteam" rundt på skolene har ikke fungert helt etter intensjonen, og har derfor blitt satt på pause.

Deltagelse på foreldremøter av ulik art, gjennomføring av foreldrekurs, utprøving av ulike nye tiltak, foreldreveiledning av ulike slag, veiledning av helsesykepleierstudent, koordinatoroppgaver og mange andre ting, er ellers noe av det vi har jobbet med i 2022.

Vi var også så heldig å motta gave fra Bagn og Reinli Sanitetsforening, i form av 2 stk medisinsk godkjente vekter. Da investerte vi samtidig i medisinsk godkjent høydemål, slik at dette nå er etter Helsedirektoratets anbefalinger rundt om både på skolene og på helsestasjonen.

Legetjenesten

Situasjonen i forhold til korona pandemien roet seg betraktelig ned utover i første halvdel av 2022. Dette gjaldt både smittesporing og vaksinerings. Behovet for økt bemanning avtok ned til tilnærmet normalen i denne perioden.

Selv om det har normalisert seg i forhold til pandemien, har det vært og er fortsatt krevende å ha tilgang til nok vikarer til enhver tid. Dette gjelder spesielt på Helsesekretær siden, legene dekker opp for hverandre.

Tjenesten har tidligere vært betjent av 2 fastleger og en turnuslege (Lis1), denne ordningen ble i starten av 2022 avløst av ny kommunal fastlege. Dette er noe som har styrket kontinuiteten i legetjenesten både i forhold til kommunale oppgaver, men også den kurative legevirkningen.

Ved å ha 3 fastleger i jobb ved legekantoret, med både kvinnelig og mannlig lege, ser vi at det har vært positivt i forhold til å kunne betjene kommunens innbyggere. Flere som har hatt fastlege i andre kommuner har valgt å komme tilbake til egen kommune.

Tjenesten har 3 fastlege hjemler og 3,6 årsverk helsesekretærer. Avdelingsleders stilling ligger inn under de 3,6 årsverkene for Helsesekretær.

I løpet av året har det også blitt utført noe tiltrengt oppussing/ oppgradering av noen kontorer samt møbler bl.a. på venterommet.

Ergo- og fysioterapitjenesten

Kommunale hjelpemidler / hjelpemiddelformidling samarbeider ergoterapeut, fysioterapeut og ambulerende vaktmester om. Samhørighet gir potensiale for enda mer flyt i arbeidet med hjelpemidler. Arbeidet med å digitalisere registrering av utlån av kommunale hjelpemidler i Profil er ferdig. Ergoterapeut har ansvar for å følge dette opp. Det er påregnet at kommunalt lager skal ha et utvalg av hjelpemidler. Ulike småhjelpemidler som støttehåndtak f.eks. må den enkelte innbygger bekoste selv. Utfordring i 2022, som i årene tidligere, er at det er for lite plass til alle hjelpemidler generelt. Det er heller ikke godt skille mellom ren og uren sone på hjelpemidler, som står til hinder for gode rutiner for renhold.

Ambulerende vaktmester har også ansvar for trykghetsalarmer. Det innebærer vedlikehold, drift, reparasjon osv.

Ergo- og fysioterapi har tilhold i underetasjen ved Sør-Aurdalsheimen. Ergoterapeut, fysioterapeuter med fastlønn, og fysioterapeuter med driftsavtale er alle fremdeles samlokaliserte, og det gjør at tjenesten opplever god oversikt over oppgaver, og kan gjøre gode prioriteringer imellom ulike oppgaver som tjenesten skal løse. Det er positivt.

Tjenesten har siste året hatt en økning av antall pasienter som tar kontakt, sammenlignet med årene før. Dette tror vi har sammenheng med at vi tilbyr enda mer variert kompetanse av høy kvalitet. Tjenesten møter et bredt spekter av diagnoser, utfordringer og aldre, noe som er sjarmen for små kommuner. Det er derfor viktig for oss, at terapeuter holder seg oppdatert og har en solid grunnkompetanse, for raskt å kunne gjøre riktige vurderinger i tidlig fase, slik at personer kommer seg i gang igjen med så normal aktivitet som mulig. Tjenesten mener at vi har et viktig samfunnsøkonomisk ansvar i å få personer raskt inn til vurdering, for å kunne bidra til å snu sykdom eller plager helst før personen faller ut av jobb eller skole, eller begrense tiden utenfor. Det er stort fokus på pasientens egenmestring, få kompetanse om egen helse og deltagelse i hverdagen. Tjenesten har også fokus på godt samarbeid med andre tjenester. Særlig fastlegene er ønsket tettere samarbeid med.

Ergo- og fysioterapitjenesten tar ansvar for å utnytte potensialet som ligger i hverdagsrehabilitering. Hverdagsrehabilitering er nå et fast tilbud som tilbys sammen med hjemmetjenesten. Ergo- og fysioterapitjenesten har et ønske om å drive enda mer grupperettet. Balansegrupper er godt innarbeidet, det samme er Fysiopilatesgrupper. Aktiv med Atrose (Aktiv A) metoden har vi kommet godt i gang med, og det har gitt et løft til både pasienter og terapeuter.

Utfordringer for tjenesten videre er å prioritere høyt nok det viktige tidlig inn/forebyggende arbeidet som vi mener bærer viktige frukter for god helse videre. Det er også en utfordring for tjenesten å bidra til å snu holdninger blant enkelte tjenestemottakere som kommer til oss fra å være en mer passiv mottaker av behandling til å bli en aktiv deltager i egen situasjon.

Ergoterapeutstillingen ble besatt i juli 2022 etter å ha stått vakant siden oktober 2021. Den ble så vakant igjen fra 1. desember og er lyst ut. Det jobbes med å rekruttere denne kompetansen inn igjen.

Frisklivssentralen har fokus på å få til enda bedre samarbeid med andre tjenester, og særlig fastlegene. Vi ser at siste året har trykket på Frisklivssentralen mangedoblet seg. Antall helsesamtaler har økt, i tillegg er gruppeaktiviteten med både basseng og saltrening godt innarbeidet, og har god deltagelse.

Frisklivssentralen har fortsatt godt samarbeid med Frivilligsentralen. Blant annet kan nevnes MorgenSvømm på tirsdager med svømming og frokost, og et vellykket seniortreff høsten 2022.

Utfordring for Frisklivssentralen er å videreutvikle det gode og varige samarbeidet med andre tjenesteytere, særlig fastlegene. Utfordring er også varige lokaler som er tiltenkt og prioritert til Frisklivssentralen. Frisklivssentralen har pr i dag ikke egne varige lokaler.

Psykisk helse

Psykisk helsearbeid jobber med forebygging, behandling / støttesamtaler og tilrettelegging/veiledning for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne. Det oppleves et økende press på tjenesten. Vi ser en utvikling av mer sammensatte og kompliserte saker, samt flere unge som sliter. Disse sakene krever mer ressurser enn det vi har, og dette medfører slitasje på personalet, og store kostnader for kommunen når vi må kjøpe tjenester utenfra. Vi har i 2022 fått en økning i unge -voksne menn. I tillegg til individuelle samtaler og dagtilbud (Skoglund) 3 dager per uke, tilbyr tjenesten kurs-/ gruppetilbud - deler av sistnevnte tilbud måtte nødvendigvis begrenses/ settes på pause under pandemien, men er i ferd med å komme tilbake i "normalt gjenge". Eksempler på kurs-/gruppetilbud; Naturgruppe, Turgruppe, refleksjonsgruppe, yoga (på Skoglund - Dagtilbudet). Det er gjort tilpasninger av tilbudet ved Skoglund. Dette frigjør personalet til andre oppgaver, samt annen bruk av lokalene, bl.a utvidelse av gruppetilbud. Tjenesten har fokus på lærings- og mestringstiltak.

Det ble i 2022 søkt om midler for å starte prosjektet, Tverrfaglig boligsosialt team. Utlysning og ansettelser ble gjort på slutten av 2022, og starter opp januar 2023.

Brukermedvirkning og tilbakemeldinger fra pasienten er viktig. I den forbindelse har tjenesten brukt systemet "FIT" i forbindelse med samtaler, et feedback system som viser hvordan framgangen er for pasienten. Det er besluttet at dette systemet byttes ut med et annet system - NORSE, som er et lignende og bedre system på flere områder. Dette er planlagt innført i 2023.

Tjenesten samarbeider mye med andre tjenesteområder i kommunen, i tillegg til regionalt samarbeid og med sykehuset Innlandet. Her kan spesielt nevnes FACT-team Valdres (se nærmere omtale under interkommunale tjenester).

Psykososialt kriseteam har hatt noen saker gjennom året.

Kommunepsykologen jobber tverrfaglig og tverretatlig, og det oppleves som en styrke å ha denne kompetansen i kommunen. Stillingen var "ny" fra februar 2021 og kommunen har ikke hatt en slik stilling tidligere. Det tar tid å finne samarbeidsformer og se hvordan stillingen kan jobbe best mulig. Vi ser at stillingen finner mer og mer sin form, og det kan nevnes bl.a. koordinator for Tverrfaglig innsatsteam for barn og unge, foreldreveiledning, veiledning av ansatte i ulike tjenester, medlem i psykososialt kriseteam, faste samarbeidsmøter både med kommunale og interkommunale tjenester samt de andre kommunepsykologene i Valdres. Sammen med de andre kommunepsykologene i Valdres, samt andre samarbeidspartnere, utarbeides en felles regional selvmordsforebyggende plan.

Fekjærtunet overgangsboliger har hatt varierende antall beboere gjennom året. Kommunens boveiledertjeneste ble i oktober 2019 redusert pga økonomi og etter Fekjær's ønske, og har hatt samme kommunale ressurser gjennom 2022. Vi ser at nedjustering av personalressurser som ble gjort i 2019, ikke er tilfredsstillende for tilbudet vi skal gi. Det sees på, og vurderes, løsninger for hvordan eventuelt videre drift skal være.

Interkommunale tjenester

Årsmelding 2022

De interkommunale tjenestene har også vært preget av utfordringer med å skaffe vikarer ved sykefravær, ferieavvikling osv. .

I 2020 startet et prosjekt med ny modell for psykisk helsevern i Valdres - et samarbeidsprosjekt mellom kommunene og Sykehuset Innlandet (SI). Denne representerer en dreining og et skifte fra døgntilbud som basis, til spesialisthelsetjenestetilbud på dagtid som basis. Dette innebærer at spesialisthelsetjenesten vil følge opp pasientene tettere der hvor pasientene oppholder seg. Avhengig av pasientens psykiske lidelse og funksjonsnivå vil pasienter som har behov for døgnbehandling kunne få tilbud ved intermedieavdelingen på VLMS, eller de andre døgnenhetene på DPS Gjøvik, Reinsvoll eller Sanderud. Oppstart av tilbudet ved VLMS startet i oktober 2020, og blir mer og mer innarbeidd.

I tillegg til døgntilbud ved VLMS, er en annen del av modellen at det ble etablert FACT-team i Valdres fra mars -20. FACT-team (Flexible Assertive Community Treatment) er oppsøkende team der tanken er at de skal gi helhetlige tjenester, både fra spesialist- og kommunehelsetjenesten, til mennesker med psykiske lidelser - til de som ofte lar være å ta kontakt med helsetjenesten selv. Sør-Aurdal har pasienter som følges opp av FACT-teamet. Hele prosjektet /modellen for psykisk helsevern i Valdres evalueres, for å se om det skal driftes videre i den form den er nå, eller justeres på. Det er prosjektmidler ut 2023, så evalueringen må gjøres i løpet av denne tiden.

Valdres kommunene har i en årrekke vært tilknyttet krisesenter og barnevernvakt i Ringerike kommune. Denne avtalen ble oppsagt og ny avtale inngått med Hallingdal familie- og krisesenter, som trådte i kraft 01.01.23.

Det bør ellers nevnes at ny barnevernlov (fra 01.01.2022) sier at tiltak overfor barn/ unge nå skal kunne følge til barnet/ungdommen er 25 år, mot tidligere 23 år. Dette vil naturlig nok kunne få økonomiske konsekvenser for kommunen.

Det vises ellers til egne årsmeldinger fra de ulike samarbeidspartnere / vertskommuner.

Status økonomi

Beløp i 1000

Virksomhet	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Rev. bud. 2022	Avvik i kr	Avvik i %
1450-Interkommunale tjenester	25 786	26 749	24 025	-2 724	-11,3 %
4400-Institusjon	26 943	30 276	27 135	-3 141	-11,6 %
4410-Helse- og omsorg administrasjon	4 569	4 114	4 004	-110	-2,7 %
4450-Tilrettelagte tjenester	32 793	32 130	29 506	-2 624	-8,9 %
4470-Hjemmetjenesten	21 812	21 887	20 781	-1 106	-5,3 %
4500-Helsestasjon og skolehelsetjeneste	2 647	2 745	2 781	36	1,3 %
4515-Legetjenesten	6 883	6 102	5 226	-876	-16,8 %
4520-Ergo- og fysioterapitjenesten	2 291	2 249	1 947	-302	-15,5 %
4530-Psykisk helse	8 761	8 193	7 324	-869	-11,9 %
Sum	132 485	134 445	122 728	-11 717	-9,5 %

Kommentar til status økonomi

Samlet resultat for sektoren ble til slutt et merforbruk på 9,5 % (kr. 11.716'). Grunnen til merforbruket er i hovedsak følgende;

- **Institusjon** (tot. kr. 3.104'): Lærlinglønn uteglemt fra budsjett, noe høyere KLP-utgifter, merforbruk på overtid pga vansker med vikarer, inntekter i fbm salg av plasser til Nord-Aurdal var lagt med helårsvirkning mens dette opphørte i mars.
- **Tilrettelagte tjenester** (tot. kr. 2.624'): Lærlinglønn uteglemt fra budsjett, bruk av vikarbyrå, overtid pga manglende vikarer (til tross for vikarbyrå), statstilskudd for resurskrevende tjenester budsjettert med mye høyere inntekt enn det det ble.
- **Hjemmetjenesten** (tot. kr. 1.103'): Lærlinglønn uteglemt fra budsjett, bruk av vikarbyrå, overtid pga manglende vikarer (til tross for vikarbyrå), noe høyere KLP-utgifter.
- **Legetjenesten** (tot. kr. 876'): Økte kommunale gebyrer for nasjonal e-helseløsning (Helsenett, kjernejournal, E-resept, helsenorge), ekstrahjelp og overtid spesielt i starten av året pga pandemien/ vaksinerings. I tillegg her legene hatt ekstra betalt for vaksinerings (bestemt nasjonalt).
- **Psykisk helse** (tot. kr. 868'): Tjenestekjøp utenfor kommunen.
- **Interkommunale tjenester** (tot. kr. 2.723'): områder/ tjenester med både mer- og mindreforbruk. Merforbruk kom i hovedsak i barnevern og legevakt/ intermedieærvd. I likhet med våre "egne" tjenester har de interkommunale tjenestene hatt vansker med å skaffe vikarer ved sykdom og ferieavvikling - dermed behov for å bruke vikarbyrå. Innen barneverntjenesten har det også blitt noen dyrere tiltak enn det som var kjent når budsjett ble lagt.

Sykefravær

Fravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
Årlig sykefravær 2020	3,51 %	9,64 %	13,15 %
Årlig sykefravær 2021	2,93 %	10,97 %	13,89 %
Årlig sykefravær 2022	3,74 %	8,31 %	12,04 %

Status sykefravær og HMS

Sykefraværet i sektoren har totalt sett gått noe ned fra 2021, og ble for 2022 på 12,04 %.

Starten av 2022 var fortsatt preget av mye korttidsfravær grunnet korona, og det har også gjennom året vært perioder med "oppblomstring" av luftveisproblematikk som har vært årsak til noe sykefravær. Mye av langtidsfraværet skyldes sykdommer/ skader som ikke er jobbrelatert, og dermed vanskelig å forebygge/ legge tilrette for.

Det er en fortsatt noe "trøtthet" i organisasjonen som følge av lang tid med pandemi og mye begrensninger, økt press med mer. Vanskeligheter med å rekruttere inn nye medarbeidere i ledige stillinger og som vikarer, gjør også til at arbeidspresset på de som er igjen blir større enn ønsket. Dette er vi ikke alene om hverken i Valdres eller på landsbasis, og den varslede utfordringen med å skaffe nok helsepersonell har vi begynt å kjenne på.

Det jobbes aktivt med å finne gode løsninger/ muligheter for den enkelte på arbeidsplassen, slik at alle skal kunne klare å stå i jobb. Det jobbes også med nærvær og trivsel, og noen avdelinger har hatt bistand av bedriftshelsetjenesten i løpet av året. Som en del av sykefraværarbeidet jobbes det også aktivt med å beholde, samt å rekruttere medarbeidere.

Ansatte er den største og viktigste verdien vi har, og det er viktig at de har det bra på jobb og at det legges tilrette for utvikling og trivsel. Det vet vi fører til god helse som igjen vil kunne påvirke sykefraværet.

Plan og teknisk

Tjenesteområdebeskrivelse

Sektor for Plan og Teknisk består av to avdelinger i tillegg til noen felles ressurser.

Planavdelingen har tilsammen ca. 10 stillingshjemler og har forvaltningsansvar for mye lovverk, blant annet flere av sektorlovene der kommunen har myndighet. Eksempler er Plan- og bygningsloven, Forurensningsloven, Naturmangfoldloven, Jordlova, Skogbrukslova, Vannressursloven, Konesjonslova m. fl. Det er en bred og tverrfaglig sammensetning bestående av oppmåling/matrikkel, byggesak, plansaker, utslippssaker, vannområdekoordinator (felles for 5 Valdres-kommuner), plansaker, folkehelse, skog, landbruk, næring og beredskap, i tillegg til merkantile oppgaver for hele sektoren, bla. knyttet til renovasjon, slamtømming, vann- og avløp mm.

Teknisk drift har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunens bygg, veger og infrastruktur. Bygningsmassen består av ca. 22.400 m² formålsbygg og ca. 8.200 m² boliger av ulike varianter av omsorgsboliger og ordinære boliger. I tillegg har vi ca. 45 km kommunal veg i tillegg til 4 avløpseanlegg og 6 vannverk. Kommunen eier og drifter også ca. 20 km avløpsledningsnett (spillvannsledninger) og 26 km hovedledningsnett for kommunalt drikkevann. Totalt har avdelingen ca. 20 stillingshjemler fordelt på renholdere, byggdriftere og driftsoperatører.

Sektoren har også ansvar for oppfølging av interkommunale tjenester som renovasjon, slam og brann- og redningsvesen. Sektoren gjennomfører også de fleste investeringsprosjekter i kommunen.

Utvikling og utfordringer

Generelt for sektoren er kompetanse en utfordring. Selv om vi i stor grad har vært heldige med rekruttering og innhenting av kompetanse, så er vi bekymret for fremtidig rekruttering av flere typer kompetanse for hele sektoren. Vi tror at både sektoren, og resten av kommunen bør jobbe aktivt med omdømmebygging og forsøke å gjøre seg attraktive på jobbmarkedet, selv om det er stor konkurranse i dag. Mange utskiftninger på kort tid har skapt visse utfordringer for gjennomføring av ulike prosjekter pågående på avdelingen. Naturlig nok må nyansatte få tid til å innarbeide seg lokal kompetanse for å kunne inneha fagkunnskapen som forventes i sin stilling. En del turnover på kort tid fører til at en del planlagte prosesser utsettes eller stopper noe opp.

Planavdelingen skal sørge for at Sør-Aurdal kommune skal forvaltes gjennom en bærekraftig utvikling. Kommunen må tilrettelegge for befolkningsvekst, næringsutvikling, mobilitet og stedsutvikling på en bærekraftig måte. Dette gir muligheter til å kunne tilby tilfredsstillende tjenestetilbud, nye arbeidsplasser og enklere levevilkår. Allerede nedbygde områder i form av infrastruktur må utnyttes bedre. I Sør-Aurdal kommune er det vanskelig å skape utvikling i tettsteder uten at dette går på bekostning av landbruket og da spesielt dyrka eller dyrkbar mark. For Sør-Aurdal kommune er det vanskelig å utvikle tettsteder som kan tilby «alt» uten at dette går på bekostning av landbruket.

Fritidsboligutvikling og reiseliv er en viktig del av næringsgrunnlaget i kommunen. Dette gir økt sysselsetting og igjen positive ringvirkninger for kommuneøkonomien. Fritidsboligutvikling er arealkrevende og kommer ofte i konflikt med målet om bærekraftig utvikling. Kommunen ser muligheten til å fortette fritidsboligområdet i større grad, og prioriterer slike forslag i revidering av kommuneplanens arealdel gjennom planprogrammet og i samfunnsdelen.

På teknisk side er ajourhold og innhenting av flere rammeavtaler er krevende, men nødvendig fremover på flere fagfelt. Kompetanseheving og økning i andelen fagutdannede er en målsetning, samt håp om å

kunne få på plass en lærlingstilling, primært innen byggdrifterfaget. Fortsatt energiøkonomisering på alt vi drifter er viktig.

Det har vært god utvikling og stabil drift på vannverk og renseanlegg, men vi ser at en del tilårskomment ledningsnett gjør at vi skyver større rehabiliterings- og nybyggprosjekter på VA foran oss. Prosjektgjennomføringskapasiteten er begrenset.

Kjemikalier, en del vesentlige forbruksvarer og byggevarer på flere områder har hatt en prisstigning på i området 10-30 % og utfordrer budsjettet, og fører til utsatt vedlikehold, ettersom vedlikeholdsmidlene ikke prisjusteres. Dette blir mer og mer synlig på bygningsdrift, men for noen bygg som trenger omfattende rehabilitering eller riving/nybygg, kan det kanskje være det riktige å slite det man har ned og heller ta en tyngre rehabilitering eller nybygging på et senere tidspunkt.

Av vesentlige prosesser og vedtak som sektoren har vært involvert i kan nevnes:

- evaluering etter stormen i nov 21
- Helhetlig boligplan
- Aktivitetskortet
- Illustrasjonsplan for Bagn sentrum
- Arealdelen til kommuneplan
- reguleringsplan Begnadalen skytebane
- strategisk næringsplan
- overordnet beredskapsplan
- Regplan Høgbrenna

Status økonomi

Beløp i 1000

Virksomhet	Regnskap	Regnskap	Rev. bud.	Avvik i kr	Avvik i %
	2021	2022	2022		
1540-Plan og næring	9 171	9 501	8 831	-670	-7,6 %
5000-Felles teknisk drift	1 661	571	1 784	1 213	68,0 %
5400-Veier	4 365	4 931	4 098	-833	-20,3 %
5500-Feier, renovasjon og slam (IKS)	10	2	0	-2	0,0 %
5800-vann og avløp	-2 072	-1 907	-2 724	-817	-30,0 %
5900-Teknisk lokaler, institusjon og botilbud	12 627	16 023	10 433	-5 589	-53,6 %
Sum	25 762	29 120	22 422	-6 698	-29,9 %

Kommentar til status økonomi

Planavdelingen

Planavdelingen har hatt 144' økte kostnader på pensjon i forhold til budsjett. Det ble også ifm. årsavslutning besluttet å redusere bruken av fond på næringsområdet med 500' for å øke litt fondskapital, siden totaløkonomien så ut til å komme bedre ut enn antatt.

Det har ellers vært omdisponert noe lønnsmidler ifm. vakanser i noen stillinger i perioder av året og ellers noen mindre justeringer. Med forutsetningene over vedr. pensjon og fond, så har regnskapet ellers totalt havnet på budsjett.

Felles teknisk drift

En mindre feilbudsjettering ift. plassering av lønn administrative ressurser, samt at kostnader til konsulentbruk og innleie er stoppet, for å kompensere noe for ekstraordinære strømkostnader i 2022

Veier

Økt behov for salting av grusveier, med tilhørende skraping og tilførsel av masse fører til noe økt forbruk. Økte strømkostnader også for gatelys bidrar litt til økte kostnader, men lite ift. på andre tjenester.

Strømkostnader øker også for veier med ca 150'. Dette ble vurdert gjennom året å bidra til økt trafiksikkerhet, slik at dette ble opprettholdt. Med høy kostnadsvekst er prisøkning på driftsavtaler og innsatsfaktorer for vedlikehold en utfordring,

Feier, renovasjon og slam (IKS)

Selvkostområdene feiing, renovasjon og slam balanserer iht. plan og budsjett for hhv. Valdres brann- og redningstjeneste IKS og Valdres kommunale renovasjon IKS.

vann og avløp

Økte strømkostnader til produksjon og distribusjon av rent vann, samt rensing av avløp er den vesentligste kostnadsøkningen i 2022. I tillegg øker også kostnader til kjemikalier til disse prosessene vesentlig, sammen med service- og vedlikeholdsavtaler på renseanlegg. Noen lekkasjer fra vannledningsnettet på Begnaområdet og Klukkarmoen har også bidratt noe til ekstraordinære kostnader. Gebyrinntektene traff bra ift. beregninger og budsjettall.

Teknisk lokaler, institusjon og botilbud

Kostnader til strøm på dette området avviker ca 5 mill mot budsjett og 4,4 mill sammenlignet med regnskap 2021. Kommunale gebyrer øker også mye for våre boliger og formålsbygg og dette har ikke vært justert tilstrekkelig for i budsjett. Det er spart inn på utstyr og vedlikeholdsmateriell, men det spises noe opp med økte varekostnader og økt behov for service- og vedlikeholdsavtaler for mer teknikk i byggene våre.

Inntektssiden har samlet sett gått omtrent iht. budsjett med leieinntekter, selv med noe reduserte leieinntekter på boliger siste halvdel av året.

Sykefravær

Fravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
Årlig sykefravær 2020	1,28 %	5,55 %	6,83 %
Årlig sykefravær 2021	0,63 %	6,17 %	6,80 %
Årlig sykefravær 2022	1,65 %	2,34 %	3,98 %

Status sykefravær og HMS

Sykefravær i sektoren sees under ett da det er relativt få ansatte.

Årsmelding 2022

Det er oppfølging og rutiner på plass rundt langtidsfravær. Øvrig fravær er stort sett lavt, både på korttids og langtidspsykefravær. De mest utsatte gruppene har jevnlig fokus på ergonomi og arbeidsmetoder i fellesmøter og under opplæring. Bedriftshelsetjenesten har vært inne ifm. noe kartlegging og oppfølging. Dette vurderes i de enkelte tilfeller.

Det har samlet sett vært en svært positiv utvikling fra 2021. Selv om sykefraværet ikke var alarmerende høyt da heller, så er totalt fravær redusert med ca. 70 % i 2022.

Årsregnskap

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Rammetilskudd	-141 678	-152 215	-152 215	-158 041
Innteks- og formuesskatt	-81 179	-76 223	-76 223	-87 936
Eiendomsskatt	-19 934	-19 100	-19 100	-19 958
Andre generelle driftsinntekter	-6 416	-1 485	-1 485	-8 345
Sum generelle driftsinntekter	-249 208	-249 023	-249 023	-274 281
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	225 229	234 620	234 250	262 742
Avskrivninger	13 343	12 597	13 889	13 889
Sum netto driftsutgifter	238 572	247 217	248 139	276 631
Brutto driftsresultat	-10 636	-1 806	-884	2 350
Renteinntekter	-1 294	-845	-845	-1 889
Utbytter	-301	0	0	-3 733
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	6 021	5 600	5 600	7 844
Avdrag på lån	9 411	10 383	10 383	9 803
Netto finansutgifter	13 837	15 138	15 138	12 025
Motpost avskrivninger	-13 343	-12 597	-13 889	-13 889
Netto driftsresultat	-10 143	735	365	487
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	0	945	945	768
Avsetninger til bundne driftsfond	15 850	1 257	1 257	6 240
Bruk av bundne driftsfond	-2 310	-2 899	-2 499	-15 549
Avsetninger til disposisjonsfond	0	12	12	8 134
Bruk av disposisjonsfond	-3 398	-50	-80	-80
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	10 143	-735	-365	-487
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Politiske styringsorganer	3 664	3 851	3 851	3 684
Kirkelig fellesråd	3 465	3 465	3 495	3 495
Interkommunale tjenester	25 786	24 025	24 025	26 749
Sentraladministrasjon (Interne stab- og støttefunksjoner)	9 635	18 222	15 544	17 496
Plan og næring	9 171	8 744	8 831	9 501

Årsmelding 2022

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Sentraladministrasjon (Fellestjenester)	1 043	673	673	609
Innvandretjeneste	479	28	29	646
Sentraladministrasjon (Felles innkjøp)	1	0	10	0
Bagn skule	14 430	15 573	17 534	17 946
Oppvekst og kultur, felles drift	7 913	8 427	8 163	6 479
Sør-Aurdal ungdomsskole	11 736	11 708	12 190	12 918
Begnadalen skole	3 902	3 011	1 274	1 488
Begnadalen barnehage	1 896	1 820	1 848	1 886
Hedalen naturbarnehage	3 827	3 331	3 386	3 434
Reinli barnehage	9 476	9 811	9 953	9 783
Sør-Aurdal folkebibliotek	1 155	1 133	1 143	1 122
Hedalen barne- og ungdomsskole	7 757	8 584	8 721	8 592
Institusjon	26 943	26 722	27 135	30 276
Helse- og omsorg administrasjon	4 569	3 657	4 004	4 114
Tilrettelagte tjenester	32 793	27 355	29 506	32 130
Hjemmetjenesten	21 812	20 534	20 781	21 887
Helsestasjon og skolehelsetjeneste	2 647	2 649	2 781	2 745
Legetjenesten	6 883	4 927	5 226	6 102
Ergo- og fysioterapitjenesten	2 291	1 921	1 947	2 249
Psykisk helse	8 761	9 313	7 324	8 193
Felles teknisk drift	1 661	1 775	1 784	571
Veier	4 365	4 091	4 098	4 931
Feier, renovasjon og slam (IKS)	10	0	0	2
vann og avløp	-2 072	-2 751	-2 724	-1 907
Teknisk lokaler, institusjon og botilbud	12 627	10 337	10 433	16 023
Interne finansposter	0	0	0	4
Sum bevilgninger drift, netto	238 626	232 933	232 963	253 147
Herav:				
Avskrivninger	13 343	12 597	13 889	13 889
Motpost avskrivninger	-13 343	-12 597	-13 889	-13 889
Netto renteutgifter og -inntekter	-61	-45	-45	-73
Avsetninger til bundne driftsfond	15 768	1 257	1 257	6 026
Bruk av bundne driftsfond	-2 310	-2 899	-2 499	-15 549
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	225 229	234 620	234 250	262 742

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Investeringer i varige driftsmidler	19 087	11 910	17 314	13 956
Tilskudd til andres investeringer	295	0	500	804
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	744	945	945	768
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	20 127	12 855	18 759	15 528
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 926	-1 632	-2 164	-1 432
Tilskudd fra andre	-3 690	-400	-8 617	-8 454
Salg av varige driftsmidler	-22	0	0	-120
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-500	0	0	0
Bruk av lån	-12 179	-9 878	-7 033	-4 754

Årsmelding 2022

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Sum investeringsinntekter	-19 317	-11 910	-17 814	-14 760
Videreutlån	0	1 600	1 600	0
Bruk av lån til videreutlån	0	-1 600	-1 600	0
Avdrag på lån til videreutlån	289	288	288	350
Mottatte avdrag på videreutlån	-482	-288	-288	-1 316
Netto utgifter videreutlån	-193	0	0	-967
Overføring fra drift	0	-945	-945	-768
Avsetninger til bundne investeringsfond	193	0	0	967
Bruk av bundne investeringsfond	-66	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	-744	-744
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	744	744
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	127	-945	-945	198
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	744	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Solgte eiendommer	57	0	0	8
Sum	57	0	0	8
Sør-Aurdal				
Hedalen stavkirke	143	0	0	0
Rørovner Hedalen og Bagn kirke	0	220	1 320	1 404
Eiendomsarkiv digitalisering	108	1 250	500	548
Bagn kyrkje	152	0	0	0
Sør-Aurdalshallen	996	0	0	0
Bagn skule, rehabilitering	10 728	0	0	3
Opprusting Hedalen b/u skole	0	1 800	800	343
Læremidler - Fagfornyelsen	352	300	300	581
Nytt inventar skole	326	500	500	389
Digitale tavler skolene	363	350	350	325
Printere oppvekst	335	240	50	50
SAH, utstyr	174	550	550	404
Signalanlegg Sør-Aurdalsheimen	423	0	3 350	3 178
Velferdsteknologi - utstyr	0	250	250	0
Elbil ladere til tjenestebiler	0	1 400	1 400	0
Bibliotekstjenesten	0	0	150	0
Utvikling og klargjøring av tomter i Bagn	2 307	2 000	2 000	1 890
Begnadalen industriområdet	600	0	234	123
Kjøp av grunn	170	0	0	0
Vann/Avløp, hovedplan	695	1 500	3 500	2 809
VA-bil	0	0	510	507
Overvåking VA	90	0	0	0
Nye tilkoblinger vann/avløp	144	250	250	207
Helsestasjon oppgradering	0	300	300	0
Kommunale veier	926	1 000	1 000	1 186

Årsmelding 2022

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Sum Sør-Aurdal	19 030	11 910	17 314	13 948
Investeringer i varige driftsmidler	19 087	11 910	17 314	13 956

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Hedalen stavkirke	143	0	0	0
Rørovner Hedalen og Bagn kirke	0	0	500	804
Bagn kyrkje	152	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	295	0	500	804

3. Investeringer i aksjer og andeler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Egenkapitalinnskudd KLP	707	945	945	768
Aksjer og andeler	37	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	744	945	945	768

4. Utlån

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Sum del 1-4	20 127	12 855	18 759	15 528

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Rammetilskudd	-141 678	-152 215	-152 215	-158 041
Inntekts- og formuesskatt	-81 179	-76 223	-76 223	-87 936
Eiendomsskatt	-19 934	-19 100	-19 100	-19 958
Andre skatteinntekter	-5 276	-829	-829	-5 280
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-2 057	-1 585	-1 585	-4 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-82 048	-45 828	-44 190	-72 547
Brukerbetalinger	-11 003	-10 838	-10 838	-10 248
Salgs- og leieinntekter	-31 211	-31 231	-31 231	-31 605
Sum driftsinntekter	-374 386	-337 848	-336 211	-389 615
Lønnsutgifter	187 950	182 973	182 515	190 820
Sosiale utgifter	32 546	31 553	31 960	33 933
Kjøp av varer og tjenester	109 330	100 357	98 370	114 500
Overføringer og tilskudd til andre	20 580	8 563	8 593	38 824
Avskrivninger	13 343	12 597	13 889	13 889
Sum driftsutgifter	363 750	336 043	335 327	391 965
Brutto driftsresultat	-10 636	-1 806	-884	2 350

Årsmelding 2022

	Regnskap 2021	Oppr. bud. 2022	Rev. bud. 2022	Regnskap 2022
Renteinntekter	-1 294	-845	-845	-1 889
Utbytte	-301	0	0	-3 733
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	6 021	5 600	5 600	7 844
Avdrag på lån	9 411	10 383	10 383	9 803
Netto finansutgifter	13 837	15 138	15 138	12 025
Motpost avskrivninger	-13 343	-12 597	-13 889	-13 889
Netto driftsresultat	-10 143	735	365	487
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	0	945	945	768
Avsetninger til bundne driftsfond	15 850	1 257	1 257	6 240
Bruk av bundne driftsfond	-2 310	-2 899	-2 499	-15 549
Avsetninger til disposisjonsfond	0	12	12	8 134
Bruk av disposisjonsfond	-3 398	-50	-80	-80
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	10 143	-735	-365	-487
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

§ 5-9 Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner

§ 5-9 Disposisjoner av driftsregnskapet	
Netto driftsresultat	-486 605
Avsetning til bundne driftsfond	-6 240 224
Bruk av bundne driftsfond	15 549 380
Overføring til investering	-768 240
Avsetning til disposisjonsfond	-11 863
Bruk av disposisjonsfond	80 000
budsjettert dekning av tidligere års merforbruk	-
Årets budsjettavvik (mer- eller mindreforbruk før strykninger)	8 122 448
Strykning av overføringer til investering	
Strykning av avsetninger til disposisjonsfond	
Strykninger av dekning av tidligere års merforbruk	
Strykning av bruk av disposisjonsfond	
Mer- eller mindreforbruk etter strykninger	8 122 448
Bruk av disp.fond for reduksjon av årets merforbruk	
Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekning av tidligere års merforbruk	
Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disposisjonsfond	8 122 448
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	

§ 5-9 disposisjoner av investeringsregnskapet	
Sum utgifter og inntekter eksklusive bruk av lån	4 555 838
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	966 507
Budsjettert bruk av lån	-8 633 000
Overføring fra drift	-945 000
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet inv.fond	
Dekning av tidliger års udekket beløp	
Årets budsjettavvik	-4 055 655
Strykning av avsetninger til ubundet investeringsfond	
Strykning bruk av lån	3 878 895
Strykning av overføring fra drift	176 760
Strykning av bruk av ubundet investeringsfond	
Udekket eller udsiponert beløp etter stykninger	
Avsetning sv udisponert beløp etter stykninger til ubundet inv.f	
Fremføring til indekning i senere år(udekket beløp)	

Balanse

Oversikt - balanse	Note	Regnskap 2022	Regnskap 2021
EIENDELER			
A. Anleggsmidler	11	810 284 675	785 918 524
I. Varige driftsmidler		362 760 200	364 157 672
1. Faste eiendommer og anlegg		329 547 710	331 784 893
2. Utstyr, maskiner og transportmidler		33 212 490	32 372 779
II. Finansielle anleggsmidler		23 341 562	23 889 573
1. Aksjer og andeler	4	17 247 650	16 479 410
2. Obligasjoner		-	-
3. Utlån	10	6 093 912	7 410 163
III. Immaterielle eiendeler		-	-
IV. Pensjonsmidler	2	424 182 913	397 871 278
B. Omløpsmidler	1	124 349 416	142 368 870
I. Bankinnskudd og kontanter		38 539 077	66 801 280
II. Finansielle omløpsmidler		14 747 858	14 812 134
1. Aksjer og andeler		-	-
2. Obligasjoner	13	14 747 858	14 812 134
3. Sertifikater		-	-
4. Derivater		-	-
III. Kortsiktige fordringer		71 062 481	60 755 455
1. Kundefordringer		41 950 301	34 087 451
2. Andre kortsiktige fordringer		-	-
3. Premieavvik	2	29 112 180	26 668 005
Sum eiendeler		934 634 091	928 287 393
EGENKAPITAL OG GJELD			
C. Egenkapital		208 963 587	209 347 536
I. Egenkapital drift		68 877 160	70 876 294
1. Disposisjonsfond		49 998 122	42 688 100
2. Bundne driftsfond	5	18 879 037	28 188 194
3. Merforbruk i driftsregnskapet		-	-
4. Mindreforbruk i driftsregnskapet		-	-
II. Egenkapital investering		2 825 694	1 114 899
1. Ubundet investeringsfond		598 870	598 870
2. Bundne investeringsfond	5	2 226 824	1 260 317
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet		-	744 288
III. Annen egenkapital		137 260 733	137 356 343
1. Kapitalkonto	6	139 529 896	139 625 506
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift		-	-
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering	15	2 269 163	2 269 163
D. Langsiktig gjeld	14	675 299 700	655 592 044
I. Lån		249 041 964	259 194 231
1. Gjeld til kredittinstitusjoner		99 041 964	109 194 231
2. Obligasjonslån		100 000 000	100 000 000
3. Sertifikatlån		50 000 000	50 000 000
II. Pensjonsforpliktelse	2	426 257 736	396 397 813
E. Kortsiktig gjeld	1	50 370 804	63 347 813
I. Kortsiktig gjeld		50 370 804	63 347 813
1. Leverandørgjeld		15 119 069	12 410 983
2. Likviditetslån		-	-
3. Derivater		-	-
4. Annen kortsiktig gjeld		35 251 735	50 936 830
5. Premieavvik		-	-
Sum egenkapital og gjeld		934 634 091	928 287 393
F. Memoriakonti		-	-
I. Ubrukte lånemidler		4 544 920	9 299 026
II. Andre memoriakonti		-	-
III. Motkonto for memoriakontiene		-	9 299 026

Note 0 Regnskapsprinsipper, vurderingsregler og organisering (F § 5-10,b)

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året, og anvendelsen av disse. Inntekter og utgifter skal tidsmessig plasseres i det året som følger av anordningsprinsippet. Anordningsprinsippet betyr at alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet skal fremgå av drifts- eller investeringsregnskapet i året enten de er betalt eller ikke.

Regnskapet er avlagt i henhold til god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder (KRS) utgitt av Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS).

Som følge av endringer i forskrift om årsregnskap og årsberetning, skal virkning av endringer i regnskapsprinsipp føres mot egne egenkapitalkontoer for endring av regnskapsprinsipp. Det vises til pliktig note nr 15 jf forskrift om årsregnskap § 5-10c, for nærmere opplysninger.

Kommunens omløpsmidler er vurdert etter laveste verdis prinsipp av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Kommunen har ikke periodisert variable lønn desember, ved å utgiftsføre påløpt ikke utbetalt variabel lønn, men regnskapet inneholder 12 måneders variabel lønn.

Fakturering av vesentlige inntekter for vann, avløp, egenbetaling bhg osv er periodisert til riktig regnskapsår ut fra om inntekten er opptjent pr 31.12.2022.

Ved lånefinansiering av investeringer kan påløpte renteutgifter i byggeperioden tas med som del av anskaffelseskost jf KRS 2 pkt 2.1. Kommunen praktiserer ikke å legge påløpte renteutgifter til anskaffelseskost.

Organisering av kommunens virksomhet

Den samlede virksomheten til kommunen er organisert innenfor kommunens ordinære organisasjon, med unntak av Valdres brann og redning IKS, IKT Valdres IKS, VLMS-E og renovasjonsordningen for Husholdningsavfall og Slam organisert i Valdres kommunale Renovasjon IKS. Disse 4 IKS'ene avlegger selvstendig regnskap.

I tillegg deltar kommunen i interkommunalt samarbeid på flere områder hvor Nord-Aurdal kommune er vertskommune, dvs. PP-tjenesten, felles legevaktjeneste, jordmortjeneste og barnevern. Sør-Aurdal kommune er vertskommune for innkjøpskoordinator, vannområdet og Psykolog (Etnedal og Sør-Aurdal)

Note 1 Endring i arbeidskapital (F§ 5-10a)

Note 1		Endring i arbeidskapital (F § 5-10 a)		
Balanseregnskapet :	31.12.2022	31.12.2021	Endring	
2.1 Omløpsmidler	kr 124 349 416	kr 142 368 869		
2.3 Kortsiktig gjeld	kr 50 370 804	kr 63 347 813		
Arbeidskapital	kr 73 978 612	kr 79 021 056	kr	(5 042 444)
Drifts- og investeringsregnskapet (bevilgningsoversikt) :				Sum
Anskaffelse av midler :				
Inntekter driftsregnskap			kr	389 615 352
Inntekter investeringsregnskap			kr	10 005 862
Innbet. ved eksterne finanstransaksjoner			kr	11 691 912
Sum anskaffelse av midler			kr	411 313 126
Anvendelse av midler :				
Utgifter driftsregnskap			kr	378 076 805
Utgifter investeringsregnskap			kr	14 759 968
Utbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner			kr	18 764 692
Sum anvendelse av midler			kr	411 601 465
Anskaffelse - anvendelse av midler			kr	(288 339)
Endring ubrukte lånemidler (økning +/-reduksjon-)			kr	(4 754 105)
Endring arbeidskapital i drifts-og investeringsregnskap			kr	(5 042 444)
Endring arbeidskapital i balansen			kr	(5 042 444)
Differanse (forklares nedenfor)			kr	-

Noter 2 Pensjoner (F § 5-12, c)**Generelt om pensjonsordningene i kommunen**

Kommunen har kollektive pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK) som sikrer ytelsesbasert pensjon for de ansatte.

Pensjonsordningen omfatter alders-, uføre-, ektefelle-, barnpensjon samt AFP/tidligpensjon og sikrer alders- og uførepensjon med samlet pensjonsnivå på 66% sammen med folketrygden. Pensjonene samordnes med utbetaling fra NAV.

Regnskapsføring av pensjon

Etter § 3-5 i budsjett- og regnskapsforskriften skal driftsregnskapet belastes med pensjonskostnader som er beregnet ut fra langsiktige forutsetninger om avkastning, lønnsvekst og G-regulering. Pensjonskostnadene beregnes på en annen måte enn pensjonspremien som betales til pensjonsordningen, og det vil derfor normalt være forskjell mellom disse to størrelsene. Forskjellen mellom betalt pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad betegnes premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i driftsregnskapet. Premieavviket tilbakeføres igjen neste år/med 1/7 per år for

Årsmelding 2022

premieavvik oppstått i 2014 eller senere, med 1/10 per år for premieavvik oppstått fra 2011 til 2013 og med 1/15 per år for premieavvik oppstått fra 2002 til 2010.

Bestemmelsene innebærer også at beregnede pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser er oppført i balansen som henholdsvis anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Spesifikasjon av samlet pensjonskostnad, premieavvik pensjonsforpliktelser og estimatavvik.

Spesifikasjon av pensjonskostnader og årets premieavvik	2022	2021
Åretspensjonsopptjening, nåverdi	19 874 604	19 100 581
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	12 594 459	11 688 911
- forventet avkasning på pensjonsmidlene	-14 131 613	-13 139 011
Administrasjonskostnader	971 816	948 215
Netto pensjonskostnader (inkl adm)	19 309 266	18 598 696
Betalt premie i året	26 758 310	29 359 624
Årets premieavvik	-7 449 044	-10 760 928
Pensjonsmidler, pensjonsforpliktelser og akkumulert premieavvik	2 022	2 021
Brutto påløpte pensjonsforpliktelser pr 31.12	426 132 935	396 486 443
Pensjonsmidler pr 31.12	424 172 913	397 871 278
Netto pensjonsforpliktelser pr 31.12	1 960 022	-1 384 835
Arbeidsgiveravgift	1 712 529	1 744 486
Årets premieavvik	7 449 044	10 760 928
Sum gjenstående premieavvik tidligere år (pr. 01.01)	25 063 914	18 883 926
Sum amortisert premieavvik dette året	-5 151 887	-4 580 940
Akkumulert premieavvik pr 31.12	27 361 071	25 063 914
Premiefond	2 022	2 021
Innestående på premiefond 01.01	17 571 066	11 483 644
Tilført premiefond i løpet av året	8 487 967	12 752 212
Bruk av premiefondet i løpet av året	-10 055 510	-6 664 790
Innestående på premiefond 31.12	16 003 523	17 571 066

Note 3 Kommunens garantiansvar (F § 5-12 d)

Garanti er stilt for	Type garanti	Eierandel	Låneramme	Sum lån	delansvar gjeld	Tillegg for renter og omkostn. ol	KS- sak	Utløper
Valdres Kommunale renovasjon IKS	Garanti	16,43 %	80 000 000	69 421 640	11 405 975	ikke aktuelt	2 018	2022
IKT Valdres IKS	Garanti	16,67 %	12 000 000	6 809 300	1 135 110	ikke aktuelt	86/12	
Valdres Brann og redningstjenester IKS	Garanti	25 %	80 000 000	35 479 630	8 869 908	ikke aktuelt		
Valdres Lokalmedisinske senter eiendom IKS	Garanti	12,70 %	300 000 000	155 000 000	19 685 000	ikke aktuelt	10/13	
Valdres Storhall	selvskyldner-kausjon	33,30 %	1 200 000	975 000	324 675	10 %	2015	2039
Valdres Folkemuseum AS	selvskyldner-kausjon	17,80 %	1 400 000		249 200	10 %	42/20	2040
Valdres Folkemuseum AS	selvskyldner-kausjon	16,66 %	3 000 000		499 800	10 %	13/17	2037
Valdres Arbeidssenter	selvskyldner-kausjon	12,20 %	9 500 000		1 159 000	10 %	3/18	2028

Note 4 Aksjer og andeler i varig eie (F § 5-11b)

Selskapets navn	Eierandel i selskapet	Balanseført verdi 31.12.22	Balanseført verdi 31.12.21
Innlander Revisjon IKS	1,55 %	kr 36 900	kr 36 900
Egenkapitalinnskudd KLP		kr 12 695 376	kr 11 927 136
Egenkapital ved etablering VKR IKS	17,67 %	kr 718 632	kr 718 632
E-kap.innskudd Kommunrevisjonen IKS	10,00 %		
Valdres Lokalmedisinske senter IKS	12,70 %	kr 1 522 388	kr 1 522 388
Aksjer i Valdres Storhall A/S		kr 1 500 000	kr 1 500 000
Begna Bruk AS	8,00 %	kr 97 000	kr 97 000
Kommunekraft AS	0,31 %	kr 1 000	kr 1 000
Sør Aurdal Energi		kr 20 000	kr 20 000
Valdres Næringshage AS	0,13 %	kr 21 000	kr 21 000
Valdres Kompetansevekst AS	12,20 %	kr 490 440	kr 490 440
Valdres Folkemuseum AS		kr 48 114	kr 48 114
Valdresbanen			
Valdres lab AS	16,92 %	kr 91 800	kr 91 800
Flytrafikk Valdres AS		kr -	kr -
Valdres Opplæringskontor SA		kr 5 000	kr 5 000
Sum		kr 17 247 650	kr 16 479 410

Årsmelding 2022

Note 5 Bruk og avsetning av fond (F §5-13,a)

Oversikt bundne fond	2022	2021	Avsetning	Bruk	Sum
Bundne driftsfond	-18 879 037	-28 188 194	-6 240 224	15 549 380	9 309 156
25199004 Komm.viltfond	-386 510	-350 103	-36 407		-36 407
25199005 Tapserst. etabl. lån	-122 329	-122 329			0
25199009 Den kulturelle spaserstokken(pr.11475)	0	-26 819		26 819	26 819
25199010 Fysioterapi-iflg.driftsavtale m/Fysioterapeutene	-52 677	-52 677			0
25199019 F.tilsk.-Kulturelle skolesekken(tj.4680)	-32 493	-61 344	-32 493	61 344	28 851
25199022 Prosjekt"Valdres viser veg"	0	0			0
25199025 Habilitering/ rehabilitering	-464 024	-566 784		102 760	102 760
25199026 Bilfører 65+	-26 555	-26 555			0
25199030 Gavekonto Solbraut Bu og servicesenter	-203 951	-222 501		18 549	18 549
25199040 Gavekonto Hedalsheimen	-123 576	-126 931		3 355	3 355
25199041 Gavekonto Hjemmesykepleien ytre del	-25 964	-40 207		14 243	14 243
25199042 Gavekonto Hjemmesykepleien øvre del	-85 262	-83 762	-17 350	15 850	-1 500
25199043 Gavekonto Sør-Aurdalsheimen	-55 549	-54 809	-51 944	51 205	-739
25199049 Komm.Næringsfond	-1 662 945	-1 639 899	-438 046	415 000	-23 046
25199050 Kraftfond	-3 096 681	-2 909 542	-1 002 139	815 000	-187 139
25199051 Vassfarfond	-2 171 527	-1 770 453	-416 074	15 000	-401 074
25199052 Kulturvernplan for Vassfaret	-2 964 829	-2 898 636	-67 233	1 040	-66 193
25199055 K.Kleven fond-S.Aurdalsh.	-274 061	-287 676		13 615	13 615
25199057 Gavefond Hedalsheimen	-16 369	-63 077		46 708	46 708
25199080 Skogavg.komm.skoger	-224 628	-79 573	-164 915	19 860	-145 055
25199081 Tilsk fra Husbanken i 2013 til videreformidling	-490 000	-490 000			0
25199082 Tunnelberedskap	-200 000	-200 000			0
25199091 Svømmeopplæring i barnehage	-77 360	-81 640	-77 360	81 640	4 280
25199098 Vannområdet Valdres	-1 513 373	-1 370 884	-142 489		-142 489
25199099 Tiltak sårbare barn og unge	-134 547	-134 547			0
25199100 Oppfølgingsordningen	-1 068 000	-440 000	-628 000		-628 000
25199101 Frisklivscentralen 2019	-37 932	-37 932			0
25199102 Aktivitetstilbud og besøksvert	-77 786	-211 652		133 866	133 866
25199104 Komm. Næringsfond ekstra 2020	-48 627	-78 935	-39 692	70 000	30 308
25199105 Komm. kompensasjonsordning 6. runde 2021	0	-403 000		403 000	403 000
25199106 Opplæring og implementeringsstøtte - digital kom	-127 838	-252 040		124 202	124 202
25199107 Bredbånd Valdres	0	-13 103 888		13 103 888	13 103 888
25199108 Arne Øilunds fond	-976 907	0	-989 344	12 438	-976 907
25199109 Bjarne Dokken's minnefond	-1 062 058	0	-1 062 058		-1 062 058
25199110 Inkludering av barn og unge - 2022	-49 117	0	-49 117		-49 117
25199111 Kompetanseløftet	-95 000	0	-95 000		-95 000
25199112 Tilgjengelighet, tilstedeværelse og samarbeid for u	-198 180	0	-198 180		-198 180
25199113 Tilbud voksne med langvarige og sammensatte tjer	-582 382	0	-582 382		-582 382
25199114 Økt digital deltagelse og kompetanse 2023	-150 000	0	-150 000		-150 000
Bundne investeringsfond					0
25599064 Innfrielse av lånegjeld	-2 226 824	-1 260 317	-966 507		-966 507

Note 6 Kapitalkonto (F § 5-10b)

	Debet	Kredit
Inngående balanse		kr 139 625 506
Salg av fast eiendom og anlegg		
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	kr 10 414 953	
Aktivering av fast eiendom og anlegg		kr 8 177 770
Oppskrivning av fast eiendom og anlegg		
Salg av utstyr, maskiner og transportmidler	kr -	
Av- og nedskrivning av utstyr, maskiner, trsp.midler	kr 3 473 593	
Aktivering av utstyr, maskiner og transportmidler		kr 4 313 303
Nedskrivning av aksjer og andeler		
Kjøp av aksjer og andeler		
Innbetaling av egenkapitalinnskudd til KLP		kr 768 240
Oppskrivning av aksjer og andeler		
Avdrag på utlån (mottatte avdrag)	kr 966 507	
Avskrivning sosiale utlån		
Avskrivning andre utlån		
Utlån		
Bruk av midler fra eksterne lån	kr 4 754 105	
Avdrag på eksterne lån		kr 9 802 523
Urealisert kurstap valutalån		
Urealisert kursgevinst valutalån		
Pensjonsforpliktelser	kr 29 646 492	
Pensjonsmidler		kr 26 311 635
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpl.	kr 213 431	
Utgående balanse	kr 139 529 896	
Sum		

Note 7 Salg av finansielle anleggsmidler (F § 5-11d)

Sør-Aurdal kommune har ikke hatt salg av finansielle anleggsmidler i 2022.

Note 8 Interkommunalt samarbeid etter kommuneloven § 20-2 (F§ 5-12nr 3)

Regnskap for interkommunale samarbeid etter tidligere kommuneloven § 27 skal inngå i årsregnskapet til den kommunen hvor samarbeidet har sitt hovedkontor. Årsregnskapet omfatter regnskap for slike samarbeid jf regnskapsforskriften § 12 nr 3, og utgjør følgende beløp :

Interkommunalt samarbeid jf KL § 20-2	Innkjøp Valdres	FOKVA	Vannområdet	Kommunepsykolog
Samarbeidets utgifter	919 076	88 750	401 722	853 499
Samarbeidets egne inntekter	-2 409	-	-544 211	-53 227
Netto utgifter	916 667	88 750	-142 489	800 272
Overføring vertskommune	151 771	14 694	-	480 163
Overføring fra samarbeidskommuner	764 896	74 056	-	320 109
Resultat	-		-	-
Bundne fond			1 513 373	

Note 9 Spesifikasjon av vesentlige poster i regnskapet (F§ 5-15)

Kommunen har i 2022 hatt vesentlig bruk av bundne fond i forbindelse med Bredbånd i Valdres, der kommunen er regnskapsfører for prosjektet som gjelder alle Valdres kommunene. Bruken av bundne fond vises jfr note 5.

Note 10 Utlån (F § 5-11c)

Kommunen har følgende utlån i balansen:

	31.12.2022	31.12.2021
Sosial utlån		
Startlån	6 093 912	7 410 163
Totalt	6 093 912	7 410 163

Alle utlån er aktivert som anleggs fordringer, som betyr at utlånet er finansiert i sin helhet da utlånet ble foretatt. Dvs eventuell risiko med finansiell påvirkning for kommuneregnskapet er en fremtidig tapt inntekt ved tilbakebetaling av utlånet. Dette fremkommer ved avskrivning på utlån.

Sosiale utlån

Sør-Aurdal kommune har vurdert tilbakebetalingsevnen på sine sosiale utlån.

Fra 01.01.12 overtok Nord-Aurdal kommune regnskapsføring og innkreving av ytelser fra NAV, herunder sosial utlån.

Årsmelding 2022

Sosiale utlån	2022
Inngående balanse pr 01.01.2022	119753
Utlån	
Mottatte avdrag utlån	-53253
Tapsført lån i 2022	-19000
Utgående balanse pr 31.12.2022	47500

Note 11 Anleggsmidler (F§ 5-11,a)

1. Bokført verdi pr. 31.12.2022	5 ÅR	10 ÅR	20 ÅR	40 ÅR	50 ÅR	TOMTER	Sum
Bokført verdi 01.01.22	1 058 561	3 191 833	28 122 386	240 225 107	80 424 969	11 134 817	364 157 673
Tilgang i året	1 178 675	1 625 086	1 509 543	3 036 374	3 177 630	1 963 766	12 491 074
Avgang i året	-	-	-	-	-	-	-
Delsalg i året	-	-	-	-	-	-	-
Årets ordinære avskrivninger	-239 043	-408 205	-2 826 345	-7 696 933	-2 718 020	-	-13 888 546
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-	-	-
Årets reverserte nedskrivninger	-	-	-	-	-	-	-
Bokført verdi 31.12.22	1 998 193	4 408 714	26 805 584	235 564 548	80 884 579	13 098 583	362 760 201
10 ÅR = ANL MIDLER, MASKINER, INV OG UTST, VERKTØY TRANSP M O L							
20 ÅR = BRANNB, P PLASSER, TEKN ANL (VAR)							
40 ÅR = BOLIGER, SKOLER, BARNEH, IDR H, VEIER, LEDN NETT O L							
5 ÅR = EDB-UTSTYR, KONTORMASK O L							
50 ÅR = ADM BYGG, SYKEHJEM, KULTURBYGG O L							

Note 12 Markedsbaserte finansielle omløpsmidler (F §5-11d)

Avtalenummer	Sum anskaffelseskost	Anskaffelsesår	Balanseført verdi 1.1.2022	Årets resultatførte verdiendring	Balanseført verdi 31.12.2022
30796833000	Se tidl årsmeldinger	2006/2007/2015	7 334 512	-31 244	7 303 268
30894178000	Se tidl årsmeldinger	2007/2017	3 293 653	-16 210	3 277 443
30543596000	Se tidl årsmeldinger	2010	4 183 969	-16 822	4 167 147

Note 13 Obligasjoner som holdes til forfall

Ikke aktuell for 2022.

Note 14 Langsiktig gjeld og avdrag (F § 5-12 a og b)

Kommunen beregner minste tillatte avdrag jf kommuneloven § 14-18, ved å :

Beregne minste tillatte avdrag på lån etter en forenklet formel utgitt av KRD ved innføringen av dagens KL § 14-18. Denne forenklete formelen benyttes etter anbefaling fra Norges kommunerevisorforbund, da den gir et minste krav til avdrag som tilsvarer avskrivninger (kapitalslitet) på lånefinansierte anleggsmidler. Avskrivningene beregnes som sum langsiktig gjeld dividert på sum anleggsmidler multiplisert med årets avskrivninger i driftsregnskapet.

Utgiftsført avdrag i driftsregnskapet

Årsmelding 2022

Utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet	kr 9 802 523
Minste tillatte avdrag beregnet ut fra "forenklet formel"	kr 9 485 918
Avvik	kr 316 605

*1 Et positivt avvik betyr at kommunen betaler tilsvarende mer i avdrag enn det som antas å være kapitalslitet på anleggsmidlene (avskrivningene). Et negativt avvik kan ikke forekomme jf kommuneloven § 14-18.

Fordeling av langsiktig gjeld i kommunen på ulike områder	31.12.2022	31.12.2021
Lån kirkelige formål	0	0
Startlån og formidlingslån	11 174 936	12 411 603
Andre utlån og forskudd	0	0
Ubrukte lånemidler	4 544 920	9 299 026
L-gjeld på kommunens øvrige tjenesteområdet	237 867 028	246 782 628
Kommunens totale langsiktige gjeld	244 497 044	249 895 205

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser	Langsikt gjeld 31.12.2022	Gj.sn rente
Langsiktig gjeld med fast rente:	kr 100 000	1,89%
Langsiktig gjeld med flytende rente:	kr 149 042	3,75%

Sør-Aurdal kommune tok i månedsskiftet november/desember 2022 opp en driftskreditt på kr 20 mill. Konf vedtak i ksak 061/22. Denne kreditten er ikke benyttet i 2022, og er derfor heller ikke hensyntatt i beregningene i denne regnskapsnoten. Ved årsskiftet var 59,85 % av langsiktig gjeld flytende rente. Andelen langsiktig gjeld med flytende rente har økt med 2,29 % i forhold til årsskiftet 2021. Andel fastrentelån er på 40,15%. Andel rentebinding er i tråd med kommunens reglement for finans- og gjeldsforvaltning. Sør-Aurdal kommune er bevisst på evt refinansieringsrisiko ved bruk av sertifikatlån, og størrelsen på sertifikatlånet er uendret på 50 mill kr (samme som i 2021). Det ble i 2018 tegnet et obligasjonslån på kr 100 mill over 10 år med fast margin. SAK tegnet i 2018 også 3 nye forward start fastrenteswap avtaler, slik at SAK vil holde seg innenfor fastsatt andel innen fastrente/rentesikring (ihht vårt gjeldende reglement om gjelds- og finansforvaltning) i kommende økonomiplanperiode. Gjennomsnittlig samla rente i porteføljen siste 12 mnd er på 2,57 %, mens gjennomsnittlig løpetid i porteføljen er på 12,24 år. Dersom man ser på vektet gjennomsnittlig kapitalbinding, ser man effekten av fremtidige avdrag. Da vil man få en gjennomsnittlig kapitalbinding på 7,43 år.

Note 15 Endringer i regnskapsprinsipp belastet konto "Prinsippendringer" (F § 5-10 c)

Endring i regnskapsprinsipp som følge av regelendring og presisering fra departementet er gjennomført fra 1993 til i dag ved direkte bokføring mot egenkapitalen (likviditetsreserven). Slike utgiftøkninger er ikke kompensert ved økte overføringer fra staten.

Årsmelding 2022

Som en følge av endringer i forskrift om årsregnskap og årsberetning, er virkning av endringer i regnskapsprinsipp i 2008 og tidligere, som er regnskapsført mot likviditetsreserven, ført over til egne egenkapitalkontor for endring av regnskapsprinsipp. Tilsvarende ble virkningen av at tilskuddet til ressurskrevende brukere er lagt om fra 2008 ført mot konto for endring av regnskapsprinsipp.

Tabellen nedenfor viser de endringer i regnskapsprinsipp som kommunen har foretatt siden 1993, og som kommunen ikke har mottatt finansiering på fra staten.

Konto Prinsippendringer drift :	År	Utgift	Inntekt
Utbetalte feriepenger	1993	3 256 960	
Feriepenger til landbrukskontoret ved overtakelse	1994	0	105 774
Påløpte renter	2001	193 894	
Varebeholdning	2001	279 935	0
Kompensasjon for mva	2001	0	73 852
Tilskudd til ressurskrevende brukere	2008		1 282 000
Sum Prinsippendringer drift pr 31.12 (alle tall i hele tusen)		3 730 789	1 461 626

Note 16 Selvkostområder (F § 5-13,b)

	Innteker	Kostander	Over (+)/Underskudd (-)	Dekningsgrad
Vann	2 892 241	-3 590 370	-698 129	81 %
Avløp	3 996 558	-5 299 155	-1 302 597	75 %
Oppmåling	1 489 346	-2 301 803	-812 457	65 %
Byggesak	1 163 052	-1 417 317	-254 265	82 %
Renovasjon	8 560 049	-8 560 049	-	100 %
Slam	1 849 782	-1 849 782	-	100 %
Feiing	1 765 273	-1 766 882	-1 609	100 %

Renovasjon- og slam tjenesten i Sør-Aurdal kommune blir utført av Valdres kommunale renovasjon IKS (VKR). Selvkostregnskapet føres i deres regnskap.

Feietjenesten blir utført av Valdres brann- og redningstjenester IKS, og selvkostregnskapet for feiing ligger i deres regnskap.

Note 17 Antall årsverk og ytelser til ledende personer og revisor (F§ 5-13,d-e)

Årsverk

Antall årsverk i kommunen var i 2022 på 285 (291 i 2021)

Ytelser til ledende personer	2022	2021
Kommunedirektør	1 090 000	1 050 000
Ordfører	770 000	750 000

Godtgjørelse til revisor

Innlandet revisjon IKS som er kommunens revisor. Samlede godtgjørelser til revisor utgjør for 2022 kr 588 185.

Av dette er:

Regnskapsrevisjon kr 427 180

Forvaltningsrevisjon kr 138 965

Møter kr 22 040

Note 18 Betingete forhold og hendelser etter balansedagen

Det foreligger ikke forhold ved regnskapsårets slutt med betinget utfall som f eks rettssaker og lignende som vedrører årsregnskapet.

Note 19 Utgiftsført estimert tap på krav

Sør Aurdal kommune har vurdert verdien på utestående krav.

Pr regnskapsavslutning 31.12.22 ble vurderingen at vi ikke avsetter noe til tap på krav.